

Power2UAMs

Τοπική Έκθεση: Αθήνα

**Co-funded by
the European Union**

Συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγός αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Photo credit © UNHCR/Alfredo D'Amato

Το παρόν έγγραφο έχει συνταχθεί με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο του προγράμματος που χρηματοδοτείται από την ΕΕ: Power to UAMs: Ensuring Equal Access, Participation, and Voice at the Local Level (Power2UAMs - αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης 101190452 - CERV-2024-CHILD).

Το παρόν έγγραφο είναι μετάφραση του αγγλικού πρωτότυπου με τίτλο «Power2UAMs Local Report: Athens». Η μετάφραση δημιουργήθηκε με τη χρήση μηχανικής μετάφρασης και ελέγχθηκε από το GCR. Η ευθύνη για το περιεχόμενο παραμένει στους αρχικούς συντάκτες.

Συντάκτης

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (Ε.Σ.Π)

Ημερομηνία

2025

Περιεχόμενα

1. Συνοπτική παρουσίαση	2
2. Εισαγωγή στην τοπική έκθεση.....	4
3. Μεθοδολογία	4
4. Δευτερογενής Έρευνα (βιβλιογραφική έρευνα, έρευνα πηγών και λοιπών στοιχείων)	5
4.1. Διαδικασίες εισδοχής ασυνόδευτου ανηλίκου στο σύστημα προστασίας,Χαρτογράφηση θεσμικών καναλιών	5
4.1.1 Εξελίξεις στη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας	7
4.1.2 Διαθέσιμες μορφές στέγασης για ασυνόδευτους ανηλίκους..	7
4.1.3 Παραμονή σε Κέντρα Υποδοχής : Πριν την τοποθέτηση και μεταφορά σε εγκαταστάσεις μακροχρόνιας φιλοξενίας ανηλίκων (δομές)	9
4.1.4 Επιτροπεία	11
4.2 Χαρτογράφηση δικτύου υπηρεσιών: Σύστημα τοπικών οργανώσεων, ΜΚΟ, φορείς παροχής υπηρεσιών σε ασυνόδευτους ανηλίκους στην Αθήνα.....	12
4.2.1 Υπηρεσίες στέγασης συμπεριλαμβάνουσες την πλειονότητα των αναγκαίων παρεχόμενων υπηρεσιών παιδικής προστασίας	12
4.2.2. Πάροχοι υπηρεσιών στην Αθήνα - ΜΚΟ και φορείς συγκεκριμένων υπηρεσιών	12
4.2.3. Υπηρεσίες Εκπαίδευσης.....	13
I. Τυπική εκπαίδευση.....	13
II. Μη τυπική εκπαίδευση	14
4.2.4. Δημοτικές Αρχές (Δήμος Αθηναίων / Κέντρο Ένταξης Μεταναστών):	15
5. Ποσοτικές και Ποιοτικές Περιλήψεις συνεντεύξεων ασυνόδευτων ανηλίκων.	15
5.1 Βασικές πληροφορίες ασυνόδευτων ανηλίκων	15
5.2. Αξιολόγηση Παρεχόμενων Υπηρεσιών στην Αθήνα από τους ασυνόδευτους ανηλίκους.....	16
5.3. Αλληλεπιδράσεις με τις αρχές επιβολής του νόμου: συνοριακές και αστυνομικές αρχές – Πλαίσιο Αθηνών	18

5.4. Ευρήματα για τις διακρίσεις και τη βία – Ασυνόδευτοι ανήλικοι στην Αθήνα	19
Επισκόπηση.....	19
I. Εμπειρίες στην Αθήνα	19
II. Εμπειρίες σε Κέντρα Υποδοχής στα νησιά πριν την μεταφορά στην Αθήνα	20
III. Ζητήματα κοινά και στα δύο πλαίσια διαμονής	20
5.5. Στέγαση και αστεγία – Στοιχεία από συνεντεύξεις με ασυνόδευτους ανηλίκους στην Αθήνα.....	21
6. Ποσοτικές και Ποιοτικές Περιλήψεις των συνεντεύξεων των ενδιαφερόμενων μερών	22
6.1 Βασικές πληροφορίες	22
6.2. Κυριότερες προκλήσεις για τους ασυνόδευτους ανηλίκους όπως προσδιορίζονται από τα ενδιαφερόμενα μέρη.....	23
6.3 Υπηρεσίες για ασυνόδευτους ανηλίκους στην Αθήνα: είδη και εκτίμηση επάρκειας από τα ενδιαφερόμενα μέρη.....	25
6.4. Θεσμικές προκλήσεις και προκλήσεις πολιτικής στην παροχή υπηρεσιών	26
6.5 Καλές Πρακτικές στην Κοινωνική Φροντίδα Ασυνόδευτων Ανηλίκων	27
6.6 Ευρήματα σχετικά με τις διακρίσεις, τη βία και την αλληλεπίδραση με τις αρχές επιβολής του νόμου: τις συνοριακές και αστυνομικές αρχές	28
7. Συστάσεις.....	29
8. Συμπέρασμα	31
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	32
Πίνακας 1 Βασικές πληροφορίες για τον γενικό πληθυσμό και τον πληθυσμό που προέρχεται από οικογένειες μεταναστών στη χώρα και την πόλη	32
Πίνακας 2. Χαρτογράφηση γλωσσών, θεσμικών οργάνων, υπηρεσιών και προσέγγισης ...	34
Πίνακας 3. Τομέας Υπηρεσιών, Βασικοί Πάροχοι και Αξιολόγηση της Επάρκειας από τα Ενδιαφερόμενα Μέρη (Αθήνα) Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	

1. Συνοπτική παρουσίαση

Η παρούσα έκθεση εκπονήθηκε από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες στο πλαίσιο του έργου POWER2UAMs. Κύριος στόχος της έκθεσης είναι να διερευνήσει τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ασυνόδετοι ανήλικοι όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο, εντοπίζοντας μη καλυπτόμενες ανάγκες και κενά στο σύστημα παροχής υπηρεσιών, καθώς και τον αντίκτυπο των ελλείψεων αυτών στην ομαλή ένταξή τους στην κοινότητα και στην άσκηση των δικαιωμάτων τους.

Η έρευνα συνδυάζει έρευνα τεκμηρίωσης, χαρτογράφηση υπηρεσιών και φορέων, συνεντεύξεις με 10 Ασυνόδευτους Ανήλικους (Α.Α) και 11 επαγγελματίες, μέλη ενδιαφερόμενων φορέων και οργανισμών στην πόλη της Αθήνας, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, εκπαιδευτικών, συντονιστών δομών φιλοξενίας και έργων, επιτρόπων, δικηγόρων και δημοτικών υπαλλήλων.

Καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας τεκμηρίωσης, η οποία αποτελεί το πρώτο μέρος της παρούσας έκθεσης, επιχειρούμε να καταχωρίσουμε ορισμένες ευρύτερες πληροφορίες σχετικά με το θεσμικό – εθνικό και τοπικό σύστημα παροχής υπηρεσιών σε ασυνόδευτους ανήλικους. Εστιάζουμε στη χαρτογράφηση των καναλιών εξυπηρέτησης στην Αθήνα και προσπαθούμε να σκιαγραφήσουμε μια ρεαλιστική εικόνα του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί το σύστημα παροχής υπηρεσιών στην πόλη. Ταυτόχρονα, διερευνούμε τα κύρια κενά και τις δυσλειτουργίες του.

Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν με ασυνόδευτους ανήλικους και τους ενδιαφερόμενους φορείς σε δύο χωριστά υποκεφάλαια. Παρουσιάζουμε τις απαντήσεις των ΑΑ αναλύοντας τα ευρήματα σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες στην Αθήνα και την αξιολόγησή τους μέσα από τα μάτια των παιδιών, την αλληλεπίδρασή τους με τις αρχές επιβολής του νόμου και τη συνοριακή αστυνομία, τις εμπειρίες τους σχετικά με τις διακρίσεις, τη βία, τη στέγαση και την έλλειψη στέγης. Οι απόψεις των παιδιών ήταν αποκαλυπτικές και αυθεντικές, σκιαγραφώντας τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στην προσπάθειά τους να ενταχθούν στην τοπική κοινότητα.

Οι απόψεις και οι ιδέες των επαγγελματιών παρείχαν πληροφορίες σχετικά με τον προσδιορισμό των κύριων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι ασυνόδετοι ανήλικοι, τις θεσμικές προκλήσεις στην παροχή υπηρεσιών, καλές πρακτικές στην κοινωνική φροντίδα τους και την εμπειρία τους σχετικά με τις διακρίσεις και τις εμπειρίες βίας των παιδιών. Αξιολόγησαν επίσης την επάρκεια των υπηρεσιών στην Αθήνα και μοιράστηκαν τις απόψεις τους σχετικά με την αλληλεπίδραση των ανηλίκων με την αστυνομία.

Τα κύρια ευρήματα καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι δημοτικές αρχές της Αθήνας, οι οποίες διαθέτουν αποφασιστική ικανότητα μόνο σε τοπικό επίπεδο, έχουν περιορισμένο μόνο ρόλο να διαδραματίσουν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών, δεδομένου ότι η αρμόδια αρχή και το σύστημα προστασίας των παιδιών τελούν υπό την ευθύνη και την αρμοδιότητα της κεντρικής διοίκησης ενώ φαίνεται να μην υπάρχει ακόμα μια ολοκληρωμένη στρατηγική ένταξης για τα παιδιά.

Παρά τις θετικές νομικές εξελίξεις, οι προκλήσεις εξακολουθούν να υφίστανται με την πάροδο των ετών στους ίδιους τομείς προστασίας. (Περιορισμένη δυνατότητα στέγασης, κράτηση, συστημικοί φραγμοί στην εκπαίδευση, προκλήσεις στο σύστημα επιτροπείας).

Επιπλέον, η εθνική νομοθεσία δεν περιλαμβάνει υποστηρικτικές διατάξεις για τους ανηλικούς οι οποίοι ενηλικιώνονται. Η προστασία και η κοινωνικοοικονομική στήριξη αποσύρονται αμέσως. Ελλείπει μεταβατικών ρυθμίσεων για τους νεαρούς ενήλικες (δηλ. στρατηγική για την αποχώρηση από τη δομή φιλοξενίας, μεταβατική στέγαση, υλική ή άλλη στήριξη), οι ανήλικοι που φθάνουν στην ενηλικίωση αντιμετωπίζουν στεγαστική ανασφάλεια και κίνδυνο κοινωνικοοικονομικής περιθωριοποίησης, παρά τις έγκαιρες προστατευτικές παρεμβάσεις κατά την ανηλικότητα τους στο πλαίσιο του συστήματος στέγασης.

Κοινές εμπειρίες ασυνόδευτων ανηλίκων που φιλοξενούνται στην Αθήνα φαίνεται να είναι, μεταξύ άλλων, οι επίμονες κοινωνικές και διαπροσωπικές διακρίσεις στην κοινότητα, η εχθρότητα και ο εκφοβισμός από τις αστυνομικές αρχές, η έλλειψη επαρκούς δια πολιτισμικής μεσολαβητικής υποστήριξης σε όλες τις δημόσιες τοπικές υπηρεσίες (σχολεία, νοσοκομεία, κέντρα νεολαίας), το άγχος για τη μελλοντική απασχολησιμότητα και τις συνθήκες διαβίωσης.

Σε αντίθεση με μια γενική εμπειρία θεσμικής παραμέλησης, γραφειοκρατίας και πολυπλοκότητας των διαδικασιών - σε εθνικό και τοπικό επίπεδο - οι επαγγελματίες της κοινωνίας των πολιτών παρέχουν αποτελεσματικά όλη την υποστήριξη και τις υπηρεσίες που απαιτούνται.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, η έρευνα ολοκληρώνεται με προτάσεις για την ενίσχυση του τοπικού συντονισμού και της θεσμικής σαφήνειας, - τη διασφάλιση της πρόσβασης χωρίς αποκλεισμούς στην εκπαίδευση και τις οδούς απασχόλησης σύμφωνα με τις επιθυμίες και τις προτιμήσεις του κάθε ανηλικού παιδιού, την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και της προσβασιμότητας των υπηρεσιών, την προώθηση μηχανισμών συμμετοχής και ενδυνάμωσης, την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης της κοινότητας και της κοινωνικής συνοχής, την εξασφάλιση της κρατικής λογοδοσίας για παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών από τις αρχές, και την επέκταση της προστασίας και της κοινωνικοοικονομικής, επαγγελματικής και ψυχοκοινωνικής στήριξης σε νέους ενήλικες (18+) με σκοπό την προώθηση της αυτονομίας.

2. Εισαγωγή στην τοπική έκθεση

Το έργο POWER2UAMs αποσκοπεί στη διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης, συμμετοχής και έκφρασης για τους ασυνόδευτους ανηλικούς τόσο στο σύστημα ασύλου όσο και κατά τη διάρκεια της διέλευσης τους διέλευσης τους, σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Το έργο επικεντρώνεται σε τοπικό επίπεδο για τον εντοπισμό των ανεκπλήρωτων αναγκών των ασυνόδευτων και την αξιολόγηση των τοπικών κοινωνικών πολιτικών προστασίας και υπηρεσιών στην Αθήνα, τον Πειραιά, τις Βρυξέλλες, τη Γάνδη, τη Λιέγη και το Καλαί, στην Ελλάδα (ΕΣΠ), το Βέλγιο (NADOE και Caritas Belgium) και τη Γαλλία (ECPAT).

Η μεθοδολογία περιλαμβάνει έρευνα τεκμηρίωσης, ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, χαρτογράφηση των φορέων και συνεντεύξεις με ασυνόδευτους ανηλικούς και επαγγελματιών, μέλη ενδιαφερόμενων φορέων και οργανώσεων. Η έρευνα συντονίζεται από το Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών TARKI, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης της ερευνητικής μεθοδολογίας, της επίβλεψης των τοπικών εκθέσεων και της εκπόνησης μιας συγκεφαλαιωτικής έκθεσης με βάση τα ευρήματα των τοπικών εκθέσεων.

3. Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία περιλαμβάνει έρευνα τεκμηρίωσης που συνίσταται στην εξέταση της διαθέσιμης νομοθεσίας, των στατιστικών πληροφοριών, σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ενδεικτικών ακαδημαϊκών, πολιτικών και έργων, δημοσιεύσεις και εκθέσεις διεθνών και ευρωπαϊκών φορέων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ανεξάρτητων αρχών, εθνικών και διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων (δηλ. του Συνηγόρου του Πολίτη). Εξετάστηκε επίσης η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με ζητήματα προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού στην Ελλάδα.¹

Η εξέταση του παραπάνω υλικού, αν και όχι εξαντλητική, είναι διεξοδική, ακριβής και επιχειρεί να χαρτογραφήσει διεξοδικά το θεσμικό τοπίο και το τοπίο των υπηρεσιών στην πόλη της Αθήνας, υποδεικνύοντας την καλή ή μη εύρυθμη λειτουργία τους και τα κενά στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων στον δήμο².

Για το δεύτερο μέρος της παρούσας τοπικής έκθεσης³ συνδυάστηκαν ποσοτικά (έρευνα ερωτηματολογίου) και ποιοτικά (συνέντευξη) ερευνητικά εργαλεία. Οι προσωπικές συνεντεύξεις των ασυνόδευτων ανηλίκων έγιναν με φιλικό προς τα παιδιά τρόπο, με παράλληλη διερμηνεία στην ομιλούμενη γλώσσα του ανηλίκου. Πρίν από τη συνέντευξη αναζητήθηκε και λήφθηκε η γραπτή συναίνεση των επιτρόπων μετά από διεξοδική ενημέρωση σχετικά με τον σκοπό των συνεντεύξεων και του έργου, με εξαίρεση τη συναίνεση σε ηχογράφηση ως εκ τούτου και χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο σε γραπτή φόρμα.

Οι συνεντεύξεις των επαγγελματιών πραγματοποιήθηκαν σε γραπτή μορφή (ερωτηματολόγιο που απαντήθηκε γραπτώς) σύμφωνα με την επιθυμία τους, καθώς ο περιορισμένος χρόνος τους δεν επέτρεπε την αυτοπρόσωπη παρουσία τους. Τα ερωτηματολόγια που παρασχέθηκαν τροποποιήθηκαν αναλόγως, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να μοιραστούν τις απόψεις τους και να αναπτύξουν τις γνώσεις τους με άμεσο και εκτεταμένο τρόπο.

Οι συνεντεύξεις όλων των μερών διεξήχθησαν με βάση την αρχή του μη-επανατραυματισμού και της εμπιστευτικότητας, σύμφωνα με την αρχή της μη – βλάβης.

4. Δευτερογενής Έρευνα (βιβλιογραφική έρευνα, έρευνα πηγών & λοιπών στοιχείων)

4.1. Διαδικασίες εισδοχής ασυνόδευτου ανηλίκου στο σύστημα προστασίας - Χαρτογράφηση θεσμικών καναλιών

¹ Βλ. παραπομπή στο σχετικό κεφάλαιο

² Βλ. παραρτήματα, πίνακας 2

³ Κεφάλαιο 5. Ποσοτικές και ποιοτικές περιλήψεις συνεντεύξεων ασυνόδευτων ανηλίκων κεφάλαιο 6. Ποσοτικές και ποιοτικές περιλήψεις των συνεντεύξεων των ενδιαφερόμενων μερών /φορέων.

Αρμόδια αρχή για όλα τα θέματα που αφορούν τους ασυνόδευτους ανηλίκους στη χώρα⁴ είναι η Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Προσώπων και Θεσμικής Προστασίας (Γ.Γ.Θ.Π.) που συστάθηκε με το άρθρο 6 παράγραφος 1 του Π.Δ. 77/2023 (Α' 130/ 27.6.2023) και εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υφυπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου. Στρατηγικός της στόχος είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η εποπτεία της Εθνικής Στρατηγικής για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων. Οι αρμοδιότητές της όσον αφορά τους ασυνόδευτους ανηλίκους περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Διαχείριση αιτημάτων στέγασης και μετεγκατάστασης ασυνόδευτων ανηλίκων.
- Επίβλεψη και αξιολόγηση δομών και εποπτευόμενων διαμερισμάτων.
- Ζητήματα κοινωνικής ένταξης και στήριξης ασυνόδευτων ανηλίκων στην αναζήτηση μελών οικογένειας και οικογενειακής επανένωσης, ένταξης στη χώρα, οικειοθελούς επαναπατριsmού και μετεγκατάστασης σε τρίτη χώρα, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές, διεθνείς οργανισμούς και πιστοποιημένους μη κυβερνητικούς φορείς εντός και εκτός Ελλάδας.
- Θεσμική προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Ο Εθνικός Μηχανισμός Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών⁵ (NERM), ο οποίος σχεδιάστηκε αρχικά από την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων (νυν Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας) και την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες UNHCR το 2020, εφαρμόστηκε στην Ελλάδα το 2021 και θεσμοθετήθηκε το 2022.⁶ Πρωταρχικός στόχος του είναι ο εντοπισμός και η παροχή άμεσης στέγασης σε δομές φιλοξενίας έκτακτης ανάγκης για ασυνόδευτους ανηλίκους που ζουν σε συνθήκες αστεγίας ή επισφαλείς συνθήκες. Το NERM είναι αφιερωμένο στην προστασία και την ένταξη των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα και πρόσφατα επέκτεινε τις υπηρεσίες του σε ευάλωτους ενήλικες.⁷ Οι στόχοι του NERM είναι α) η διαχείριση της στέγασης και της μετεγκατάστασης, β) η αξιολόγηση των εγκαταστάσεων φιλοξενίας, γ) η στήριξη της κοινωνικής ένταξης και δ) η θεσμική προστασία.⁸

Όταν ένας ασυνόδευτος ανήλικος εισέρχεται στην Ελλάδα, η Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, καθώς και ο αρμόδιος Εισαγγελέας, ειδοποιούνται αμέσως από τις αρχές που εντοπίζουν το παιδί (οι οποίες μπορεί να είναι συννοριακής φύλαξης, υπηρεσίες υποδοχής και ταυτοποίησης ή η Υπηρεσία Ασύλου) για τον διορισμό επιτρόπου. Κατά την αρχική καταγραφή στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ) , όταν ο ανήλικος δηλώσει την ηλικία του, διενεργείται ιατρική, ψυχολογική και κοινωνική αξιολόγηση. Σε περίπτωση αμφιβολίας σχετικά με την ηλικία, κινείται επίσημη διαδικασία εκτίμησης της ανηλικότητας. Η διαδικασία αυτή πραγματοποιείται από τα Κέντρα Υποδοχής και

⁴ MoMA, Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Ατόμων & Institutional Protection: <https://migration.gov.gr/en/grammateies/geniki-grammateia-evaloton-politon-kai-thesmikis-prostasias/>

⁵ Interreg Europe, Εθνικός Μηχανισμός Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (NERM) στην Ελλάδα, 16 Νοεμβρίου 2023.

⁶ Το NERM υποστηρίζεται από την UNHCR (υποστήριξη εμπειρογνομώνων), τον ΕΥΑΑ, τον ΔΟΜ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η επιτόπια λειτουργία του πραγματοποιείται μέσω των ΜΚΟ Άρσις, ΜΕΤΑδραση και του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

⁷ Ο μηχανισμός περιλαμβάνει επίσης ανοικτή τηλεφωνική γραμμή 24 ώρες το εικοσιτετράωρο και 7 ημέρες την εβδομάδα για την ταυτοποίηση και τον εντοπισμό παιδιών που έχουν ανάγκη, η οποία είναι διαθέσιμη σε έξι γλώσσες. Η ανοικτή τηλεφωνική γραμμή παρέχει καθοδήγηση σε παιδιά, πολίτες, τοπικές και δημόσιες αρχές σχετικά με τα βήματα και τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν από το σημείο ταυτοποίησης ενός ασυνόδευτου παιδιού έως την έγκαιρη ένταξή του σε καταλύματα έκτακτης ανάγκης

⁸ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Ελλάδα: Εθνικός Μηχανισμός Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών ?? Ευρωπαϊκός ιστότοπος για την ένταξη, επίσημη, UNHCR, Ελλάδα εγκαινιάζει εθνικό μηχανισμό εντοπισμού και προστασίας για ασυνόδευτα παιδιά σε επισφαλείς συνθήκες, 6 Απριλίου 2021

Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) και τις Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (Κ.Ε.Δ.) που υπάρχουν στη χώρα. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα υπάρχουν τα Κ.Ε.Δ Λέρου, Κω, Λέσβου, Χίου και Σάμου, τα Κ.Υ.Τ. Φυλακίου, Μαλακάσας και Διαβατών.

Στα Κ.Υ.Τ και τα Κ.Ε.Δ οι ασυνόδευτοι ανήλικοι στεγάζονται σε καθορισμένες περιοχές που λειτουργούν ως «ασφαλείς ζώνες». Στη συνέχεια, μεταφέρονται στην ενδοχώρα σε δομές φιλοξενίας και στη συνέχεια παραπέμπονται στην αρμόδια Υπηρεσία Ασύλου (Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου), εφόσον έχουν εκφράσει τη βούλησή τους να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας.

4.1.1 Εξελίξεις στη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας

Τον Αύγουστο του 2025, η διαδικασία μεταρρυθμίστηκε με την κοινή υπουργική απόφαση 147627/22-8-2025 των Υπουργείων Μετανάστευσης & Ασύλου και Υγείας. Η ΚΥΑ θεσπίζει μια νέα διαδικασία για τον προσδιορισμό της ηλικίας των αιτούντων διεθνή προστασία όταν προκύπτουν αμφιβολίες σχετικά με την ηλικία τους. Οι αρμόδιες αρχές, συμπεριλαμβανομένης της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, της Υπηρεσίας Ασύλου και των υπηρεσιών προστασίας των παιδιών—κινούν τη διαδικασία. Διεξάγεται σε μία μόνο συνεδρία που περιλαμβάνει ιατρική εξέταση της σωματικής ανάπτυξης, ψυχοκοινωνική αξιολόγηση από εξειδικευμένο ειδικό και ακτινογραφία καρπού / χεριού για την εκτίμηση της ηλικίας των οστών. Σε περίπτωση αντικρουόμενων αποτελεσμάτων, υπερισχύουν τα ακτινολογικά ευρήματα. Η γραπτή συγκατάθεση του ατόμου ή του εκπροσώπου του είναι υποχρεωτική· η άρνηση οδηγεί σε τεκμήριο ενηλικότητας χωρίς να θίγεται η αίτηση ασύλου. Η διαδικασία απαιτεί όλα τα βήματα να ολοκληρωθούν εντός της ίδιας ημέρας. Με κοινή επιστολή προς τον υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου τον Οκτώβριο του 2025, 25 οργανώσεις εξέφρασαν σοβαρές ανησυχίες ότι η νέα υπουργική απόφαση παραβιάζει θεμελιώδεις εγγυήσεις, όπως κατοχυρώνονται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στο δίκαιο της ΕΕ και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Επισημαίνουν ότι η διαδικασία θα πρέπει να δίνει προτεραιότητα σε μη ιατρικές μεθόδους, όπως ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1348.⁹

4.1.2 Διαθέσιμες μορφές στέγασης για ασυνόδευτους ανηλίκους.

Μολονότι η εθνική νομοθεσία επιδιώκει να συμβαδίζει με τα διεθνή πρότυπα για την προστασία των παιδιών, στην πράξη, παρά τις νομικές διατάξεις για ένα «οικογενειακό» περιβάλλον σε ανάδοχες¹⁰ οικογένειες, η σχετική νομοθεσία εξακολουθεί να μην εφαρμόζεται.¹¹ Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να διαμείνουν μόνο στα ακόλουθα σχήματα στέγασης:

⁹ Η αποφασιστική βαρύτητα των ακτινογραφιών θεωρείται επιστημονικά αμφισβητήσιμη και εγείρει δεοντολογικά ζητήματα, ενώ παράλληλα δημιουργεί μαχητό τεκμήριο ενηλικίωσης σε περιπτώσεις άρνησης υποβολής σε εξέταση που αντιβαίνει στην αρχή του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού. Οι οργανώσεις επισημαίνουν επίσης πρακτικές και διαδικαστικές ελλείψεις: η απαίτηση ολοκλήρωσης της διαδικασίας «μία φορά και την ίδια ημέρα» δεν είναι ρεαλιστική· μειώνεται ο αριθμός των φορέων που είναι εξουσιοδοτημένοι να κινήσουν τη διαδικασία· δεν υπάρχει σαφής μηχανισμός για τη διόρθωση εσφαλμένων καταχωρίσεων· και η προθεσμία για τις προσφυγές συντομεύεται από 15 σε μόλις 5 ημέρες, γεγονός που καθιστά αδύνατη την εξασφάλιση νομικής συνδρομής ή τον διορισμό επιτρόπου. Σε συνδυασμό με πρόσθετες γραφειοκρατικές απαιτήσεις, οι αλλαγές αυτές δημιουργούν σοβαρό κίνδυνο καταχώρισης των ανηλίκων ως ενηλίκων, υπονομεύοντας την προστασία τους και το τεκμήριο της μειονότητας

¹⁰ Ν. 4538/16.05.2018, Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλα μέτρα (ΦΕΚ Α'85/16.05.2018)

Δομές για ασυνόδευτα παιδιά: Οι δομές μακροχρόνιας φιλοξενίας ασυνόδευτων παιδιών τελούν υπό τη διαχείριση κυρίως φορέων της κοινωνίας των πολιτών, μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και φιλανθρωπικών οργανώσεων. Παρέχονται ποικίλες υπηρεσίες σε όπως νομική και κοινωνική υποστήριξη, παραπομπές σε άλλες απαιτούμενες υπηρεσίες όπως ιατρικές και εκπαιδευτικές, με τη συνεργασία του διορισμένου επιτρόπου

Υποστηριζόμενη ανεξάρτητη διαβίωση (SIL): Η «Υποστηριζόμενη Ανεξάρτητη Διαβίωση για ασυνόδευτους ανηλίκους» είναι μια εναλλακτική ρύθμιση στέγασης για ασυνόδευτα παιδιά ηλικίας 16 έως 18 ετών που δρομολογήθηκε το 2018. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει στέγαση και μια σειρά υπηρεσιών (εκπαίδευση, υγεία κ.λπ.) και στοχεύει στην ομαλή ενηλικίωση και ένταξη στην ελληνική κοινωνία.¹²

Παροχές στέγασης έκτακτης ανάγκης: Οι εγκαταστάσεις στέγασης έκτακτης ανάγκης είναι προσωρινές θέσεις στέγασης για ασυνόδευτα παιδιά που εντοπίζονται να ζουν άστεγα ή σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης, οι οποίες λειτουργούν στο πλαίσιο του εθνικού μηχανισμού αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης (NERM) και τελούν υπό τη διαχείριση του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ). Οι εγκαταστάσεις στέγασης έκτακτης ανάγκης παρέχουν άμεση αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος των ασυνόδευτων ανηλίκων και προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της παροχής ψυχοκοινωνικής, νομικής και ιατρικής υποστήριξης και της παραπομπής σε δομές μακροχρόνιας στέγασης¹³. Στην Αττική λειτουργούν τρεις εγκαταστάσεις φιλοξενίας έκτακτης ανάγκης (Πειραιάς, Ασπρόπυργος και Χαλάνδρι) πλησίον αλλά εκτός του δήμου Αθηναίων.¹⁴

Από την 1η Ιανουαρίου 2025, τουλάχιστον 2.408 ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά στην Ελλάδα θα έπρεπε να έχουν τοποθετηθεί σε 1775 ειδικές θέσεις στέγασης σε δομές μακροχρόνιας φιλοξενίας και εγκαταστάσεις υποστηριζόμενης ανεξάρτητης διαβίωσης (SIL), πλέον των 155 θέσεων σε επείγουσες εγκαταστάσεις στέγασης.¹⁵ Αυτό δείχνει ότι από το σύνολο των 1930 οι διαθέσιμων θέσεων στέγασης σε κατάλληλες εγκαταστάσεις, 478 ανήλικοι παραμένουν εκτός του συστήματος κατάλληλης και ασφαλούς στέγασης.

Πράγματι, από τον προαναφερθέντα εκτιμώμενο πληθυσμό, 1434 ασυνόδευτα παιδιά διέμεναν σε δομές φιλοξενίας, 215 σε εγκαταστάσεις υποστηριζόμενης ανεξάρτητης διαβίωσης (SIL) και 129 σε εγκαταστάσεις επείγουσας στέγασης. Παράλληλα, υπήρχαν συνολικά 448 ασυνόδευτοι ανήλικοι που διέμεναν σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) και Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (ΚΕΔ) νησιών, ενώ άλλοι 182 ασυνόδευτοι ανήλικοι βρίσκονταν σε Ελεγχόμενες Δομές Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο, χωρίς να έχουν λάβει ακόμη τις κατάλληλες υπηρεσίες υποδοχής. Αυτό δείχνει ότι 152 ανήλικοι θα μπορούσαν να βρίσκονται σε κατάλληλο κατάλυμα, αλλά δεν τοποθετήθηκαν

¹¹ Ο θεσμός της αναδοχής και της Επιτροπείας έχουν υποβληθεί σε επανειλημμένες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις με την πάροδο των ετών στην Ελλάδα και εξακολουθούν να αποτελούν έναν δύσκολο τομέα που επηρεάζει εξίσου τους ασυνόδευτους ανηλίκους και τα παιδιά ελληνικής ιθαγένειας.

¹² Metadrasī, *Supported Independent Living for unaccompanied minors (Μετάδραση, Υποστηριζόμενη Ανεξάρτητη Διαβίωση για ασυνόδευτους ανηλίκους)*, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://bit.ly/2tPEIjv>

¹³ MoMA / Ειδική Γραμματεία για την Προστασία των ΑΑ, *Εθνικός Μηχανισμός Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών. A safety net for unaccompanied children identified in precarious living conditions* (Δίκτυο ασφαλείας για τα ασυνόδευτα παιδιά που εντοπίζονται σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης), Νοέμβριος 2022, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://tinyurl.com/2msh79hc>

¹⁴ Η τέταρτη βρίσκεται στην Κεντρική Μακεδονία.

¹⁵ MoMA / General Secretariat for Vulnerable Persons & Institutional Protection, Situation Update Unaccompanied Children (UAC) in Greece, 1η Ιανουαρίου 2025.

εγκαίρως· αντιθέτως, διέμεναν υπό ακατάλληλες συνθήκες. Τον Δεκέμβριο του 2024 ο μέσος χρόνος αναμονής για την τοποθέτηση ασυνόδευτων ανηλίκων που διαμένουν σε ΚΥΤ, σε κατάλληλους χώρους στέγασης, ήταν 8,88 ημέρες. Τέλος, ο μέσος χρόνος τοποθέτησης των ασυνόδευτων ανηλίκων σε δομή φιλοξενίας ανηλίκων ήταν 13,45 ημέρες.

4.1.3. Παραμονή σε Κέντρα Υποδοχής : Πριν την τοποθέτηση και μεταφορά σε εγκαταστάσεις μακροχρόνιας φιλοξενίας ανηλίκων (δομές)

Η έρευνα εντόπισε αρκετούς ανηλικούς που διαμένουν τώρα στην Αθήνα, οι οποίοι περιέγραψαν στις συνεντεύξεις τους την περίοδο που πέρασαν στα κέντρα υποδοχής των ελληνικών νησιών ή σε ασφαλείς ζώνες - πριν από την τοποθέτησή τους σε δομές μακροχρόνιας διαμονής - ως ιδιαίτερα τραυματικούς.

Η έλλειψη κατάλληλης φροντίδας, η αδυναμία εξασφάλισης κατάλληλων συνθηκών και προστασίας για τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, όπως η κατάλληλη στέγαση, έχει επισημανθεί επανειλημμένα με την πάροδο των ετών από ΜΚΟ,¹⁶ τον Συνήγορο του Πολίτη, εθνικούς φορείς, φορείς του ΟΗΕ και της ΕΕ¹⁷ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.¹⁸ Ωστόσο, οι ακατάλληλες και επιβλαβείς συνθήκες υποδοχής παραμένουν μεταξύ αυτών οι συνθήκες διαβίωσης για τους ανηλικούς σε καθορισμένες ασφαλείς περιοχές στα κέντρα υποδοχής («safe zones»),¹⁹ η ακαταλληλότητα των υφιστάμενων δομών φιλοξενίας και η περιορισμένη²⁰ δυνατότητα στέγασης.

¹⁶ «Παιδιά Έρμια Παιδιά Έρμια –Αποκλεισμός και εκμετάλλευση των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα Εθνική έκθεση: Ελλάδα» Rosa Luxemburg Stiftung, HIAS Greece, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τα Βήματα (2019) https://rosalux.gr/wp-content/uploads/2021/02/national_greece_en_final_1211web.pdf

«Δεν μοιάζει με την πραγματική ζωή»: Children’s daily life in Greek refugee camps» Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και Save the Children Europe – Οκτώβριος 2024 <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Children-in-Greek-refugee-camp-report-online.pdf>

¹⁷ Ενδεικτικά βλ.: UNHCR, *Lone children face insecurity on the Greek islands (Τα μοναχικά παιδιά αντιμετωπίζουν ανασφάλεια στα ελληνικά νησιά)*, 14 Οκτωβρίου 2019. Το 2019, στο πλαίσιο της επίσκεψής του στη Λέσβο, ο Ύπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες δήλωσε ότι «ανησυχεί πολύ για τα παιδιά, ιδίως για τα παιδιά που ταξιδεύουν μόνα τους ... [τα οποία] είναι τα πλέον εκτεθειμένα στη βία και την εκμετάλλευση», ενώ η Human Rights Watch επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι «η έλλειψη άμεσων μεταφορών [από τα νησιά] θέτει τα ευάλωτα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αόρατες αναπηρίες και των παιδιών, σε υψηλότερο κίνδυνο κακοποίησης και παραβίασης των δικαιωμάτων τους», η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Καταληκτικές παρατηρήσεις σχετικά με τη συνδυασμένη τέταρτη έως έκτη έκθεση της Ελλάδας, 28 Ιουνίου 2022, και το Γραφείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, Συμβούλιο της Ευρώπης, Νέα καταγγελία που καταχωρίστηκε σχετικά με την Ελλάδα, 21 Δεκεμβρίου 2018. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων, Απόφαση σχετικά με το παραδεκτό και τα άμεσα μέτρα στην υπόθεση International Commission of Jurists (ICJ) και European Council for Refugees and Exiles (ECRE) κατά Ελλάδας, Καταγγελία αριθ. 173/2018, 23 Μαΐου 2019.

¹⁸ Ανακοίνωση σύμφωνα με το άρθρο 9.2 του Κανονισμού της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με την εποπτεία της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων και των όρων φιλικού διακανονισμού από τη Συμβουλευτική για τα Ατομικά Δικαιώματα στην Ευρώπη (Κέντρο AIRE) και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες σχετικά με την εποπτεία των περιπτώσεων: O.R. κατά Ελλάδας, προσφυγή αριθ. 24650/19 W.S. κατά Ελλάδας (προσφυγή αριθ. 65275/19)· T.A. και λοιποί κατά Ελλάδας (προσφυγή αριθ. 15293/20)· T.S. και M.S. κατά Ελλάδας (προσφυγή αριθ. 15008/19)· N.N. και λοιποί κατά Ελλάδας (προσφυγή αριθ. 59319/19)· A.I. κ.λπ. κατά Ελλάδας (προσφυγή αριθ. 11588/2 , προσφυγή στη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Κράτους Δικαίου της DGI για την εκτέλεση αποφάσεων του ΕΔΔΑ (21/11/2025) AIRE Center & ΕΣΠ <https://gcr.gr/wp-content/uploads/O.R.-v.-Greece-Rule-9.2-submission-AIRE-Centre-GCR-.pdf>

¹⁹ Κοινό Δελτίο Τύπου: Εκατοντάδες ασυνόδευτα παιδιά σε μη ασφαλείς ζώνες – Επείγουσα ανάγκη ενεργοποίησης της μετεγκατάστασης, διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://tdh.gr/en/hundreds-unaccompanied-children-unsafe-zones-need-immediate-activation-relocation>

²⁰ Όσον αφορά το R.I.C. Μαλακάσας, ο Συνήγορος του Πολίτη μετά από καταγγελία του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) σχετικά με την παραμονή δύο ασυνόδευτων ανηλίκων σε ανεπαρκείς συνθήκες διαβίωσης υπογράμμισε σε (23/12/2024) τις ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης. «Prolonged stay of UAMs in unsuitable conditions in Malakasa RIC.» Αθήνα, 23/12/24: «Όσον αφορά τις υλικές συνθήκες, οι ανήλικοι παραμένουν στα ίδια ρούχα και εσώρουχα από την άφιξή τους, χωρίς να έχουν λάβει καθαρά ή χειμερινά ρούχα. Η εγκατάσταση στην οποία διαμένουν παρουσιάζει σοβαρές ελλείψεις: δεν υπάρχει ζεστό νερό, παρατηρούνται διαρροές και υπάρχουν προβλήματα με την ηλεκτρική ενέργεια, με αποτέλεσμα ο κλιματισμός να μην λειτουργεί για θέρμανση και έλλειψη φωτισμού. Ο χώρος είναι περιορισμένος. Αναφέρεται επίσης ότι ο χώρος μέσα στη μονάδα είναι ελάχιστος και στην πρώτη περίπτωση, ο ανήλικος δεν είχε ποτέ καθαρό κρεβάτι. Η ποσότητα των τροφίμων θεωρείται ανεπαρκής.»

Κατά τη διάρκεια του 2024 στην υπόθεση *T.K. κατά Ελλάδας*, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση των άρθρων 3 και 8 της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην περίπτωση ασυνόδευτου ανήλικου στη Σάμο, του οποίου η εσφαλμένη καταγραφή ως ενήλικας και η μη διόρθωση της ηλικίας του παραβίασαν το δικαίωμα του στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 8 της ΕΣΔΑ). Επιπλέον, σύμφωνα με το Δικαστήριο, οι συνθήκες διαβίωσης του προσφεύγοντος ισοδυναμούσαν με απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, κατά παράβαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.²¹ Αργότερα την ίδια χρονιά το Δικαστήριο καταδίκασε την Ελλάδα στην υπόθεση *T.S. και M.S. κατά Ελλάδας* για παραβίαση των άρθρων 3 (απαγόρευση απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης), 5 και 1 (δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια) και 5 και 4 (δικαίωμα προσφυγής σε δικαστήριο) για τις παραβιάσεις που υπέστησαν το 2019 δύο ασυνόδευτες ανήλικες αδελφές που βρέθηκαν, παρά την προφανή ευαλωτότητά τους, άστεγες και στη συνέχεια τέθηκαν υπό κράτηση. Το Δικαστήριο, μεταξύ άλλων, τόνισε ότι οι ελληνικές αρχές δεν έλαβαν άμεσα μέτρα για να τις στεγάσουν, τονίζοντας ότι ο μεγάλος αριθμός εκκρεμών αιτήσεων για στέγαση ασυνόδευτων ανήλικων δεν απαλλάσσει τις αρχές από τις θετικές υποχρεώσεις τους για την προστασία τους. Επιπλέον, ειδικά όσον αφορά την τοποθέτηση ανήλικων σε «προστατευτική φύλαξη», το Δικαστήριο δέχθηκε τα επιχειρήματα των ανήλικων ότι αυτό συνιστούσε παράνομη αποστέρηση της ελευθερίας τους.²²

Κατά τη διάρκεια του 2025 σημειώνονται και πάλι κρίσιμα κενά στην προστασία των παιδιών. Σύμφωνα με την οργάνωση *Save the Children* και το ΕΣΠ²³ ιδίως σε υπερπλήρεις και με περιορισμένους πόρους «ασφαλείς ζώνες», τα ασυνόδευτα παιδιά αντιμετωπίζουν *de facto* κράτηση, κακές συνθήκες διαβίωσης και περιορισμένη πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη, νομική συνδρομή και εκπαίδευση. Το αποτυχημένο σύστημα επιτροπείας και η μειωμένη ικανότητα υποδοχής αυξάνουν περαιτέρω την ευαλωτότητα των παιδιών. Η έκθεση ζητεί την ανάληψη επείγουσας δράσης σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων μηχανισμών άμεσης μετεγκατάστασης, της στροφής προς τη στέγαση σε επίπεδο κοινότητας και της εγγυημένης πρόσβασης στην εκπαίδευση και σε κατάλληλες για τα παιδιά υπηρεσίες.

Στις 5 Φεβρουαρίου 2025, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διέταξε – για ακόμα μια φορά– ασφαλιστικά μέτρα για τις φρικτές συνθήκες διαβίωσης στην ασφαλή ζώνη του ΚΕΔ Σάμου όπου διέμεναν ασυνόδευτοι ανήλικοι.²⁴ Το Δικαστήριο συμφώνησε ότι οι 4 ανήλικοι διέτρεχαν άμεσο κίνδυνο ανεπανόρθωτης βλάβης με την παραμονή τους εκεί και διέταξε την ελληνική κυβέρνηση να τους παράσχει επαρκή τροφή, νερό, ρουχισμό και ιατρική περίθαλψη, να διασφαλίσει την προστασία τους από κακομεταχείριση και να διασφαλίσει την ταχεία μετεγκατάστασή τους σε δομή φιλοξενίας ανήλικων.²⁵

²¹ *I Have Rights, European Court of Human Rights Condemns Greece's Treatment of an Unaccompanied Child on Samos*, 18 Ιανουαρίου 2024. *T.K. κατά Ελλάδας* (προσφυγή αριθ. 16112/20), εκπροσωπούμενη από την *Refugee Law Clinic Berlin* (Γερμανία) και υποστηριζόμενη από την οργάνωση «*I Have Rights*» (Σάμος),

²² Υπόθεση *T.S. και M.S. κατά Ελλάδας* του ΕΔΔΑ, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2024, προσφυγή αριθ. 15008/19. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι εκπροσωπήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου από τη Νομική Μονάδα του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ).

²³ Παιδιά σε κίνηση στην Ελλάδα: Ιανουάριος – Απρίλιος 2025 https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/2025-Save-GCR-Joint-Briefing_Q1_ENGLISH.pdf

²⁴ Στην αίτηση, η προαναφερθείσα οργάνωση τόνισε ότι περισσότεροι από 400 ανήλικοι κρατήθηκαν υπό τις ίδιες απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες στην «ασφαλή» ζώνη της CCAC Σάμου και ότι η κακομεταχείριση στην οποία υποβλήθηκαν τους εξέθεσε όλους σε άμεσο κίνδυνο ανεπανόρθωτης βλάβης.

²⁵ ΕΔΔΑ, Ο.Α. και λοιποί κατά Ελλάδας, προσφυγή αριθ. 2570/25.

4.1.4. Επιτροπεία

Η νομοθεσία που ρυθμίζει την επιτροπεία των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα βασίζεται κυρίως στον νόμο 4554/2018 και στον νόμο 4636/2019. Επιπλέον, εφαρμόζεται η εγκύκλιος 7/2025, η οποία αφορά την ομοιόμορφη εφαρμογή της επιτροπείας στο πλαίσιο των διαδικασιών ανάδοξης φροντίδας και υιοθεσίας.²⁶ Επιπλέον, σχετικές διατάξεις περιλαμβάνονται στα άρθρα 66Α και 66ΚΔ του νόμου 4939/2022, καθώς και στον νόμο 4960/2022. Ωστόσο, έχουν σημειωθεί και επικριθεί σημαντικά κενά στην εφαρμογή των διατάξεων, δεδομένου ότι ο θεσμός δεν λειτουργεί ακόμη με ενιαίο τρόπο για όλα τα παιδιά που βρίσκονται στην Ελλάδα.²⁷ Η υλοποίηση του προγράμματος έχει ανατεθεί από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου σε δύο μη κυβερνητικές οργανώσεις. Οι ΜΚΟ ΜΕΤΑδράση και PRAKSIS. Οι οργανώσεις αυτές απασχολούν επαγγελματίες που ενεργούν ως Εντεταλμένοι Επιτροπείας εκπροσωπώντας τον Επίτροπο που είναι ο διευθυντής/νόμιμος εκπρόσωπος της εκάστοτε οργάνωσης. Στην παρούσα έρευνα, οι επαγγελματίες αυτοί συγκαταλέγονται μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών που συμμετέχουν στις συνεντεύξεις. Οι γνώσεις τους αποδείχθηκαν πολύτιμες για τις ανάδειξη των ανεκπλήρωτων αναγκών των ασυνόδευτων παιδιών στην Αθήνα.

4.2 Χαρτογράφηση δικτύου υπηρεσιών: Σύστημα τοπικών οργανώσεων, ΜΚΟ, φορείς παροχής υπηρεσιών σε ασυνόδευτους ανηλίκους στην Αθήνα

4.2.1 Υπηρεσίες στέγασης συμπεριλαμβανόμενες την πλειονότητα των αναγκαίων παρεχόμενων υπηρεσιών παιδικής προστασίας .

Οι ΜΚΟ που διαχειρίζονται τις εγκαταστάσεις μακροχρόνιας στέγασης (Κέντρα Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων) είναι υπεύθυνες για την παροχή ποικίλων υπηρεσιών στα παιδιά, όπως αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος και η συλλογή κοινωνικού ιστορικού, η ψυχοκοινωνική υποστήριξη και η νομική συμβουλευτική και εκπροσώπηση, η άτυπη εκπαίδευση, η υλική παροχή και υποστήριξη, οι κοινωνικές υπηρεσίες, η καθημερινή υγειονομική περίθαλψη, η διανομή μετρητών, η διατροφή, η εγγραφή σε δραστηριότητες, το σύστημα παραπομπής για την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, το ατομικό σχέδιο δράσης, η κοινωνική και κοινοτική ζωή των παιδιών στη δομή κ.λπ. - σε συνεργασία με τον Εντεταλμένο Επιτροπείας κάθε παιδιού όταν υπάρχει. Η πραγματικότητα αυτή καταδεικνύει την αδυναμία του κράτους να παράσχει άμεσα εξειδικευμένες και δημόσιες υπηρεσίες στους ασυνόδευτους ανηλίκους.

Οι εργαζόμενοι στις δομές συνεργάζονται στενά με τους Εντεταλμένους Επιτροπείας, ενώ πρέπει να λαμβάνουν την άδεια του Επιτρόπου για κάθε ενέργεια που σχετίζεται με το βέλτιστο συμφέρον του

²⁶ Οι σχετικές διατάξεις για την ανάδοξη φροντίδα και την υιοθεσία παραμένουν ανεφάρμοστες στην πράξη, τα δύο θεσμικά όργανα φαίνονται εξαιρετικά προβληματικά στο ελληνικό πλαίσιο τόσο για τους ασυνόδευτους ανηλίκους υπηκόους τρίτων χωρών όσο και για τους ανηλίκους ελληνικής ιθαγένειας.

²⁷ Σύμφωνα με το Save and Children και το ΕΣΠ (2025) «Παρά τη θέσπιση εθνικού συστήματος επιτροπείας στα τέλη του 2023/15, εξακολουθούν να υπάρχουν κρίσιμα κενά, τα οποία αφήνουν πολλά UASC χωρίς νομική εκπροσώπηση και στήριξη. Από τις αρχές του 2025, υπάρχουν μόνο 128 εντεταλμένοι επίτροποι σε εθνικό επίπεδο 16, αριθμός που υπολείπεται του στόχου των 170 (ή έως 180 εάν χρειαστεί) — αριθμός που εξακολουθεί να υπολείπεται κατά πολύ του απαιτούμενου για την κάλυψη των πραγματικών αναγκών. Το πρόγραμμα επιτροπείας παρεμποδίζεται από σοβαρές γραφειοκρατικές καθυστερήσεις (π.χ. στις εισαγγελίες) και συστημικές αδυναμίες. Οι διακυμάνσεις στις αφίξεις επιβαρύνουν ένα ήδη υπερβολικά τεντωμένο σύστημα, ενώ τα υψηλά ποσοστά εναλλαγής και ο υπερβολικός φόρτος υποθέσεων υπονομεύουν την αποτελεσματική στήριξη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, στα παιδιά των CCAC/RIC δεν έχει ανατεθεί εντεταλμένος επίτροπος, γεγονός που καθυστερεί την πρόσβαση σε κρίσιμη νομική υποστήριξη και βασικές υπηρεσίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη, η ψυχοκοινωνική υποστήριξη, η ένδυση και άλλες βασικές ανάγκες. Παιδιά σε κίνηση Ιανουάριος 2025-Απρίλιος 2025. https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/2025-Save-GCR-Joint-Briefing_Q1_ENGLISH.pdf

παιδιού. Συχνά η αλληλοεπικάλυψη δράσεων και αρμοδιοτήτων των εργαζομένων στις δομές, με του Επιτρόπου και η υπερβολική γραφειοκρατία, κατακλύζει τους επαγγελματίες κατά τη διάρκεια των καθηκόντων τους, στερώντας τα παιδιά από το να περνούν χρόνο με τον κοινωνικό λειτουργό τους ή τον Επίτροπο τους εξαιτίας της δομής του συστήματος.²⁸ Οι ΜΚΟ αυτές εποπτεύονται και ελέγχονται από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, το οποίο καθορίζει την εντολή, τον προϋπολογισμό και τις θέσεις προσωπικού τους και διενεργεί επιθεωρήσεις και ελέγχους.

4.2.2. Πάροχοι υπηρεσιών στην Αθήνα - ΜΚΟ και φορείς συγκεκριμένων υπηρεσιών

Μετά την τοποθέτηση σε δομή μακροχρόνιας στέγασης, διορίζεται ένα πρόσωπο αναφοράς για να διευκολύνει τον ανήλικο στην προσαρμογή του στην καθημερινή ζωή στη δομή φιλοξενίας και στον περιβάλλοντα χώρο, συνήθως κοινωνικός λειτουργός και/ή Επίτροπος. Οι ανήλικοι μπορούν να επωφεληθούν από πρόσθετες υπηρεσίες από ΜΚΟ που βρίσκονται στην περιοχή της Αθήνας για συμπληρωματικές υπηρεσίες που δεν παρέχονται εντός της δομής φιλοξενίας.

Οι επαγγελματίες της κοινωνίας των πολιτών παρέχουν μια ποικιλία υπηρεσιών που είναι απολύτως απαραίτητες, όπως νομικές συμβουλές, υποστήριξη σε διαδικασίες διεθνούς προστασίας, βοήθεια για την οικογενειακή επανένωση, συμβουλευτική τραύματος, συμπληρωματικά μαθήματα γλωσσών (ελληνικά/αγγλικά), ενισχυτική εκπαίδευση, κατάρτιση για τις δεξιότητες ζωής (π.χ. εξοικείωση με θέματα οικιακού προϋπολογισμού, μίσθωση, και επαγγελματικές δεξιότητες), συμμετοχικά εργαστήρια (τέχνες, αθλητισμός), προγράμματα διασύνδεσης με την απασχόληση, εργαστήρια βιογραφικών σημειωμάτων. Αυτού του είδους οι υπηρεσίες παρέχονται μέσω βραχυπρόθεσμων περιστασιακών έργων και προγραμμάτων μικρής κλίμακας που δεν έχουν ούτε τη χρηματοδοτική σταθερότητα και συνέχεια ούτε την ικανότητα να εξυπηρετήσουν όλους τους ανήλικους στην περιοχή. Αποτελούν ad hoc πρωτοβουλίες από ΜΚΟ και/ή ιδιωτικούς φορείς παρά δράσεις μιας εθνικής ή τοπικής στρατηγικής παροχής υπηρεσιών για όλους.²⁹

4.2.3. Υπηρεσίες Εκπαίδευσης

Η κεντρική διοίκηση έχει κάνει εντατικές προσπάθειες κατά τη διάρκεια των ετών να εκπληρώσει την υποχρέωσή της να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά εγγράφονται άμεσα στο σχολείο και λαμβάνουν ποιοτική εκπαίδευση σε ολόκληρη τη χώρα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς και την εθνικότητά τους. Έχουν αναφερθεί και επισημανθεί εμπόδια που επιμένουν στο χρόνο, στην εκπαίδευση των ασυνόδευτων ανηλίκων.³⁰ Σε εκτενή έκθεση που δημοσιεύτηκε το 2022³¹, αναφέρθηκαν - και εξακολουθούν να υπάρχουν - έξι βασικοί δείκτες – βασικά εμπόδια στην εκπαίδευση των παιδιών και συγκεκριμένα η πρόσβαση στην εγγραφή, η συμμετοχή, η πρόσβαση σε εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, η μεταφορά στα σχολεία, η επαρκής στελέχωση και ο έγκαιρος προγραμματισμός και η δράση για τον τερματισμό της εχθρότητας και της ξενοφοβίας της κοινότητας.

I. Τυπική εκπαίδευση

²⁸ Βλ. κατωτέρω

²⁹ Για τις σχετικές ΜΚΟ και τα προγράμματά τους, βλέπε πίνακα 2 του παραρτήματος. Για την αξιολόγηση της παροχής υπηρεσιών από τα ενδιαφερόμενα μέρη στην Αθήνα, βλέπε πίνακα 3 του παραρτήματος και σχετικό κεφάλαιο παρακάτω.

³⁰ *Παιδιά Έρμια:* Εθνική έκθεση για τον αποκλεισμό και την εκμετάλλευση ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα Ελλάδα. Rosa Luxemburg Stiftung, HIAS Greece, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τα Βήματα (2019) ο.π

³¹ Έκθεση «*Must do Better: Βαθμολόγηση των προσπαθειών της ελληνικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων*» (2022) Greek Council for Refugees, Save the Children, Terre des hommes, https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Greece-Education-Scorecard-Report_3.pdf

Η εθνική νομοθεσία προβλέπει την υποχρεωτική εγγραφή και φοίτηση των ασυνόδευτων ανηλίκων στην πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για τα παιδιά ελληνικής/ενωσιακής ιθαγένειας που επωφελούνται από το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα. Για την καλύτερη ένταξη του ανηλίκου, προβλέπεται η δημιουργία Τάξεων Υποδοχής (ΤΥ.) στα σχολεία, οι οποίες παρέχουν υποστήριξη σε μαθητές με διαφορετικό πολιτισμικό και γλωσσικό υπόβαθρο. Στην πράξη, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι στην Αθήνα αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες, όχι μόνο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εγγραφής στο σχολείο, αλλά και κατά την παρακολούθηση των μαθημάτων. Πολύ συχνά, ιδίως σε ορισμένες περιοχές, τα σχολεία δεν διαθέτουν κατάλληλες δομές ή/και τάξεις υποδοχής, με αποτέλεσμα πολλοί ανήλικοι να στερούνται μαθήματος ελληνικής γλώσσας μέσω του επίσημου δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος και, ως εκ τούτου, να αποκλείονται ουσιαστικά από το εκπαιδευτικό σύστημα. Από τη σκοπιά των ίδιων των παιδιών, πολλά δείχνουν ανασφάλεια, απροθυμία ή ακόμη και άρνηση ένταξης στο σχολικό περιβάλλον. Οι λόγοι ποικίλουν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, πρόκειται για παιδιά που αναμένουν την αναχώρησή τους από τη χώρα, είτε μέσω προγράμματος μετεγκατάστασης είτε μέσω διαδικασιών οικογενειακής επανένωσης. Άλλες φορές, η άγνοια σχετικά με το τι θα συναντήσουν στο σχολείο ή τα συναισθήματα ανασφάλειας αυξάνουν την απροθυμία τους —ιδίως για τα παιδιά που είναι αναλφάβητα ή δεν έχουν παρακολουθήσει ποτέ στο παρελθόν εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Επιπλέον, πολλοί ανήλικοι θεωρούν το σχολείο περιττό για την επίτευξη των προσωπικών τους στόχων, αντιλαμβάνομενοι τους εαυτούς τους σε διαδικασία κίνησης προς άλλο προορισμό εντός της ΕΕ ή έχοντας άμεση ανάγκη να εξασφαλίσουν εισόδημα. Οι ψυχολογικές επιπτώσεις του ξεριζωμού και της διαρκούς κίνησης και της αβεβαιότητας για το μέλλον τους επηρεάζουν καθοριστικά την αντίληψή τους για την αναγκαιότητα της εκπαίδευσης.

Μια άλλη σημαντική έλλειψη στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τους ασυνόδευτους ανηλίκους στην Αθήνα³² είναι η έλλειψη ευέλικτων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους όπως η επαγγελματική κατάρτιση, η συνέχεια της εκπαίδευσης κατά την ενηλικίωση, τα κίνητρα για συμμετοχή στην τυπική εκπαίδευση και η θέσπιση θετικών μέτρων για τη διασφάλιση της ίσης μεταχείρισης τους με τους συνομηλικούς τους στο σχολικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον. Έχοντας κατά νου ότι η πόλη της Αθήνας είναι γεωγραφικά ευρεία, συχνά η εγγραφή ενός ανηλίκου γίνεται σε σχολείο που απέχει μεγάλη απόσταση από την περιοχή κατοικίας του επηρεάζοντας επίσης αρνητικά την προθυμία του να παρακολουθήσει το σχολείο.

II. Μη τυπική εκπαίδευση

Η μη τυπική εκπαίδευση αναφέρεται στην εκπαίδευση που προκύπτει από προγραμματισμένες δραστηριότητες, όχι απαραίτητα σχεδιασμένες ως «τυπική μάθηση» εντός ενός σχολικού πλαισίου. Μπορεί να πραγματοποιείται σε μουσεία, θερινά σχολεία, λέσχες, κατασκηνώσεις κ.λπ. Η μη τυπική εκπαίδευση αναφέρεται επίσης σε μαθήματα γλωσσών (ελληνικά/αγγλικά κ.λπ.) που παρέχονται από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ΜΚΟ εκτός των δημόσιων σχολείων της Αθήνας, όπου τα παιδιά συχνά δεν μπορούν να επωφεληθούν από επαρκή μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε επίσημο σχολικό περιβάλλον λόγω των προαναφερθέντων ανεπαρκειών στα δημόσια σχολεία. Περιλαμβάνει επίσης συμπληρωματική διδασκαλία μετά τα μαθήματα του τοπικού σχολείου για την

³² βλ. Κατωτέρω σχετικό Κεφάλαιο.

υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας. Η μη τυπική εκπαίδευση διαδραματίζει καίριο ρόλο στην ομαλή ένταξη των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον. Δεν παρέχει μόνο την κατάλληλη προετοιμασία για την έναρξη της εκπαίδευσής τους, αλλά χρησιμεύει επίσης ως συνεπής μορφή υποστήριξης καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους.

Μέσα από τη συμμετοχή σε μαθήματα ελληνικής γλώσσας, καθώς και σε διάφορες δραστηριότητες και προγράμματα μη τυπικής μάθησης, τα παιδιά ενισχύουν τις γνωστικές τους δεξιότητες αναπτύσσοντας ταυτόχρονα τις κοινωνικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την κοινωνικοποίηση και την ένταξή τους στη σχολική κοινότητα.

Η Αθήνα, ως πρωτεύουσα της Ελλάδας, έχει το πλεονέκτημα να φιλοξενεί πολλές ΜΚΟ και, ως εκ τούτου, υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για μη τυπική εκπαίδευση και οι σχετικές πρωτοβουλίες στην κοινότητα εμφανίζονται συχνότερα σε σύγκριση με άλλες ελληνικές πόλεις.

4.2.4. Δημοτικές Αρχές (Δήμος Αθηναίων / Κέντρο Ένταξης Μεταναστών):

Το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων είναι μια τοπική αρχή και, ως εκ τούτου, έχει περιορισμένη συμμετοχή στον μηχανισμό υποστήριξης των ασυνόδευτων που παραμένει υπό την κεντρική διοίκηση. Η βοήθεια που παρέχει ο Δήμος Αθηναίων στους ανηλικούς συνίσταται στην παραπομπή τους σε συγκεκριμένους παρόχους υπηρεσιών, ανάλογα με τις ανάγκες των ανηλίκων, καθώς και στην παροχή πρόσβασης σε δημοτικούς χώρους που προορίζονται για πολιτιστικές, αθλητικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις του Δήμου. Η τοπική αρχή της πόλης έχει περιορισμένη αρμοδιότητα σε σχέση με τους σχετικούς φορείς σε εθνικό κεντρικό επίπεδο. Η επιλεγμένη αυτή πολιτική οδηγεί στη μείωση των πιθανοτήτων μιας πιο ενεργούς συμμετοχής, ένταξης και συμπερίληψης των ανηλίκων στην ζωή της πόλης. Μερικές φορές οι τοπικές αρχές μπορούν να είναι πιο αποτελεσματικές στην υλοποίηση των πολιτικών ένταξης, με βάση την άμεση διαχείριση της κοινωνικής, πολιτιστικής και εκπαιδευτικής ζωής της πόλης. Το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών θα μπορούσε να διαδραματίσει έναν πιο καθοριστικό και συγκεκριμένο ρόλο με σχετικά προγράμματα για την ένταξη και την υποστήριξη των ασυνόδευτων ανηλίκων που διαμένουν στην πόλη.³³

5. Ποσοτικές και Ποιοτικές Περιλήψεις συνεντεύξεων ασυνόδευτων ανηλίκων.

5.1 Βασικές πληροφορίες των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Στους ερωτηθέντες περιλαμβάνονταν δέκα ασυνόδευτοι ανήλικοι, 8 αγόρια και 2 κορίτσια κυρίως από την Αίγυπτο, άλλα και από το Αφγανιστάν και τη Σομαλία. Οι ηλικίες τους κυμαίνονταν από περίπου δεκατριών έως δεκαοκτώ χρόνων, ήτοι από τα μέσα έως τα τέλη της εφηβείας. Οι περισσότεροι είχαν φτάσει στην Ελλάδα κατά το παρελθόν έτος και διέμεναν στην Αθήνα κατά τη στιγμή των συνεντεύξεων. Εννέα στεγάστηκαν σε δομές που λειτουργούν από εξειδικευμένους οργανισμούς, ενώ ένας, αφού πρόσφατα ενηλικιώθηκε, φιλοξενήθηκε προσωρινά από έναν γνωστό του. Αυτές οι ρυθμίσεις διαβίωσης εξασφάλισαν έναν ελάχιστο βαθμό ασφάλειας και πρόσβασης

³³ Βλ. παράρτημα, πίνακας 2.

σε βασικές υπηρεσίες, αν και η διάρκεια και η σταθερότητα της στέγασης διέφεραν μεταξύ των ατόμων.

Το εκπαιδευτικό υπόβαθρο ήταν ανομοιογενές. Αρκετοί από τους ερωτηθέντες είχαν παρακολουθήσει το σχολείο στις χώρες προέλευσής τους, αλλά παρουσίασαν παρατεταμένες διακοπές στις σπουδές τους, ενώ άλλοι ανέφεραν περιορισμένη έκθεση στην τυπική εκπαίδευση. Παρά τις διαφορές αυτές, οι περισσότεροι εξέφρασαν ισχυρό κίνητρο να συνεχίσουν τις σπουδές τους ή να εγγραφούν στην επαγγελματική κατάρτιση, ιδίως σε τεχνικούς τομείς όπως η ξυλουργική ή η ψύξη. Η εκπαίδευση θεωρήθηκε συνήθως ως μέσο για την επίτευξη αυτοδυναμίας και κοινωνικής ένταξης, ενώ ένας μικρότερος αριθμός θεωρούσε την άμεση απασχόληση ως αναγκαία και ρεαλιστική επιλογή παραπέμποντάς σε μια υποκείμενη ανησυχία για τα μελλοντικά μέσα διαβίωσης και τις προκλήσεις που συνδέονται με τη μετάβαση στην ενηλικίωση.

Η απόφαση να έρθουν ή και να παραμείνουν στην Ελλάδα διαμορφώθηκε περισσότερο από τις περιστάσεις παρά ως επιλογή. Αρκετοί ανήλικοι αναφέρθηκαν σε προϋπάρχοντα οικογενειακά ή κοινοτικά δίκτυα στη χώρα, ιδιαίτερα στην Αθήνα, τα οποία παρείχαν μια αίσθηση οικειότητας και αρχικής υποστήριξης. Άλλοι περιέγραψαν την Ελλάδα ως «όμορφο» τόπο ή τόπο που προσφέρει εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προοπτικές, εκφράζοντας τα προσωπικά τους σχέδια για περαιτέρω ανάπτυξη. Ωστόσο, ένας σημαντικός αριθμός σημείωσε ότι η Ελλάδα αποτελεί απλώς το πρώτο προσβάσιμο ή προσιτό σημείο εισόδου στην Ευρώπη. Συνολικά, τα αφηγήματα των συμμετεχόντων υποδηλώνουν ότι η παρουσία τους στην Ελλάδα αντικατοπτρίζει τη σύγκλιση των κοινωνικών δεσμών, τις αντιληπτές ευκαιρίες και τους συστημικούς περιορισμούς, και όχι μια προγραμματισμένη επιλογή προορισμού.

Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες περιέγραψαν τη σωματική τους υγεία ως ικανοποιητική, ενώ αναφέρθηκαν μόνο ήσσοнос σημασίας παθήσεις, συμπεριλαμβανομένων προβλημάτων όρασης ή αναπνευστικών προβλημάτων που αντιμετωπίστηκαν κατάλληλα. Ωστόσο, αρκετοί εξέφρασαν αισθήματα αβεβαιότητας, άγχους και ανησυχίας για τις προοπτικές τους, ιδίως όσον αφορά τις ευκαιρίες εργασίας και τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα. Αν και δεν διαγνώστηκαν αυτά τα συμπτώματα επίσημα ως ψυχολογικές δυσκολίες, δείχνουν μια αναδυόμενη αίσθηση ευαλωτότητας που συνδέεται με την επικείμενη μετάβασή τους από τη φροντίδα στην αυτονομία. Συνολικά, η ομάδα αντικατοπτρίζει ένα σχετικά συνεκτικό δημογραφικό προφίλ που χαρακτηρίζεται από ανθεκτικότητα, εκπαιδευτικές φιλοδοξίες και εκπεφρασμένη ανάγκη για δομημένη υποστήριξη για τη διευκόλυνση της ένταξης και της αυτονομίας τους στο ελληνικό πλαίσιο.

5.2. Αξιολόγηση Παρεχόμενων Υπηρεσιών στην Αθήνα από τους ασυνόδετους ανηλίκους

Οι απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν από ασυνόδετους ανηλίκους που ζουν δομές φιλοξενίας σε όλη την Αθήνα αντικατοπτρίζουν ένα σχετικά δομημένο αλλά άνισο σύστημα υπηρεσιών φροντίδας και ένταξης. Τα στοιχεία δείχνουν ότι ο τομέας των ΜΚΟ, ιδίως οργανώσεις όπως η *Arsis* και η *Zeuxis*, εξακολουθεί να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην παροχή υπηρεσιών, αντισταθμίζοντας την περιορισμένη εμβέλεια και τον κατακερματισμένο συντονισμό των κρατικών μηχανισμών.

Οι δημοτικές αρχές δεν συμμετέχουν σε κανενός είδους παροχή υπηρεσιών και στήριξης, καθώς δεν εισάγονται επίσημα ή ανεπίσημα στις Τ.Δ.Λ για τους ασυνόδετους ανηλίκους ή στην επίσημη κρατική δομή για την προστασία των δικαιωμάτων του ανηλίκου και την ομαλή ένταξή τους. Το

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου είναι η κύρια και μοναδική ρυθμιστική αρχή. Μέσω του Υπουργείου, η εντολή παροχής υπηρεσιών ανατίθεται σε ΜΚΟ για τη φροντίδα της παροχής στέγασης, κοινωνικής στήριξης, νομικής συνδρομής, διατροφής, υγειονομικής περίθαλψης, άτυπης εκπαίδευσης στους ανηλίκους ταυτόχρονα με κάθε παιδί που διαμένει στις δομές φιλοξενίας. Ο συγκεντρωτισμός αυτός είναι τέτοιο βαθμό που μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις, αφενός, στις ευκαιρίες των ανηλίκων για πιο ενεργό συμμετοχή στην κοινωνική ζωή της πόλης, στη σταδιακή ένταξή τους και στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων τους και, αφετέρου, στον φόρτο εργασίας των καταλυμάτων που μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα της παροχής υπηρεσιών.

Το πλεονέκτημα της κύριας παροχής υπηρεσιών εντός της δομής φιλοξενίας είναι ο εύκολος τρόπος πρόσβασης στις υπηρεσίες και κάλυψης των αναγκών των ανηλίκων, με τον ίδιο τρόπο όμως φαίνεται να προωθείται η ιδρυματοποίηση και οι ανήλικοι κινδυνεύουν να διαχωριστούν από την κοινωνική και εκπαιδευτική ζωή της πόλης.

Η νομική υποστήριξη, η οποία συχνά παρασχέθηκε μέσω επαγγελματία- εργαζόμενου της δομής φιλοξενίας ή τμημάτων νομικής συνδρομής άλλων ΜΚΟ, ήταν η πλέον θετικά αξιολογούμενη υπηρεσία, με τους περισσότερους ανηλίκους να αναγνωρίζουν την έγκαιρη συνδρομή στις διαδικασίες εκτίμησής των αναγκών διεθνούς προστασίας³⁴ και άδειας διαμονής .

Ομοίως, η εκπαίδευση και η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας θεωρήθηκαν αποτελεσματικοί δίαυλοι ένταξης, προσφέροντας τόσο σταθερότητα όσο και αίσθηση προόδου. Τα παιδιά που φοιτούν σε δημόσια σχολεία ή συμμετέχουν σε άτυπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες εντός δομής εξέφρασαν μεγάλη ικανοποίηση, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία της εκπαιδευτικής συνέχειας ως προστατευτικού παράγοντα στην πορεία ένταξής τους.

Η υγειονομική περίθαλψη, η πρόσβαση στην οποία γίνεται κυρίως μέσω του δημόσιου συστήματος, θεωρήθηκε επίσης επαρκής όταν απαιτείται, γεγονός που υποδηλώνει ότι η βασική ιατρική πρόσβαση έχει εξασφαλιστεί σε μεγάλο βαθμό για τον εν λόγω πληθυσμό.

Ωστόσο, η ανάλυση αποκαλύπτει επίσης συστημικές ελλείψεις και ασυνέπειες που εμποδίζουν τη συνολική αποτελεσματικότητα της παροχής υπηρεσιών στην Αθήνα. Η χρηματοδοτική στήριξη παραμένει ένας από τους ασθενέστερους τομείς, με αρκετούς ανηλίκους να περιγράφουν τη βοήθεια που έλαβαν ως ελάχιστη, παράτυπη ή εξαρτώμενη από εξωτερικούς χορηγούς βοήθειας. Αυτή η έλλειψη οικονομικής σταθερότητας ενισχύει την εξάρτηση από την ιδρυματική φροντίδα και περιορίζει την ανάπτυξη της αυτονομίας. Η υλική υποστήριξη—όπως η ένδυση και τα τρόφιμα—συχνά επικρίθηκε για κακή ποιότητα ή περιορισμένες επιλογές, γεγονός που υποδηλώνει ανεπαρκή ανταπόκριση στις ατομικές ανάγκες και προτιμήσεις.

Οι υπηρεσίες κοινωνικής στήριξης και απασχολησιμότητας εμφανίζονται κατακεραματισμένες. Ενώ ορισμένοι ανήλικοι ανέφεραν στενές σχέσεις με κοινωνικούς λειτουργούς, άλλοι βίωσαν σποραδική ή απρόσωπη υποστήριξη, γεγονός που αντικατοπτρίζει τις ελλείψεις προσωπικού και την απουσία

---

³⁴ Η αξιολόγηση των ανηλίκων που ερωτήθηκαν σχετικά με τη νομική εκπροσώπηση είναι εντελώς διαφορετική από την αξιολόγηση των ενδιαφερόμενων μερών. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι κάθε ανήλικος που πήραμε συνέντευξη ήταν είτε αναγνωρισμένος πρόσφυγας είτε αιτών άσυλο χωρίς ολοκληρωμένη συνέντευξη ασύλου, οπότε κανένας από τους δέκα συμμετέχοντες δεν ήταν χωρίς έγγραφα μέχρι τότε. Αντιθέτως, τα ενδιαφερόμενα μέρη απάντησαν λαμβάνοντας υπόψη την πλειονότητα των ανηλίκων με τους οποίους συνεργάζονται και την ευρύτερη κατάσταση της διοικητικής διαδικασίας για την αναγνώριση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας των ανηλίκων.

τυποποιημένων προσεγγίσεων διαχείρισης περιπτώσεων. Οι ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης ή προετοιμασίας για την απασχόληση ήταν σχεδόν ανύπαρκτες, παρά το γεγονός ότι ήταν ζωτικής σημασίας για τους εφήβους που πλησιάζουν στην ενηλικίωση και τη μετάβαση από τη φροντίδα.

Μια επαναλαμβανόμενη ανησυχία στις απαντήσεις των παιδιών ήταν η άνιση κατανομή των υπηρεσιών μεταξύ των δομών φιλοξενίας, γεγονός που καταδεικνύει ένα ευρύτερο ζήτημα έλλειψης συντονισμού μεταξύ των ΜΚΟ και των δημόσιων αρχών. Ο κατακερματισμός αυτός δημιουργεί άνιση πρόσβαση σε ευκαιρίες και ανισότητες στις συνθήκες διαβίωσης μεταξύ των ανηλίκων που υπάγονται σε παρόμοια καθεστώτα προστασίας.

Τα ευρήματα από την Αθήνα αποκαλύπτουν μια διπλή πραγματικότητα: ενώ η πόλη παρέχει ένα σχετικά ασφαλές και δομημένο περιβάλλον μέσω δομών φιλοξενίας ΜΚΟ και πρόσβασης στην εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη, το ισχύον πλαίσιο παραμένει αντιδραστικό και όχι αναπτυξιακό. Η επικράτηση βραχυπρόθεσμων υπηρεσιών προσανατολισμένων στην προστασία περιορίζει την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της απασχολησιμότητας και της ανεξάρτητης διαβίωσης, βασικές διαστάσεις μακροπρόθεσμων λύσεων για ασυνόδευτους ανηλίκους. Η ενίσχυση του θεσμικού συντονισμού, η εξασφάλιση επαρκούς και προβλέψιμης χρηματοδοτικής στήριξης και η ενσωμάτωση επαγγελματικών διόδων στο υφιστάμενο δίκτυο υπηρεσιών αποτελούν ουσιαστικά βήματα προς ένα πιο βιώσιμο και δίκαιο σύστημα προστασίας και φροντίδας των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Αθήνα.

5.3 Αλληλεπιδράσεις με τις αρχές επιβολής του νόμου: συνοριακές και αστυνομικές αρχές – Πλαίσιο Αθηνών

Οι μαρτυρίες των ασυνόδευτων ανηλίκων αποκάλυψαν ανάμεικτες και συχνά ανησυχητικές εμπειρίες στις συναντήσεις τους με τις αρχές επιβολής του νόμου. Ενώ ορισμένοι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι δεν είχαν άμεση επαφή, η πλειονότητα όσων είχαν κάποια αλληλεπίδραση, είτε στα σύνορα είτε εντός της πόλης, είχε βιώσει μια δύσκολη εμπειρία και περιέγραψαν τις συναντήσεις αυτές με τις αρχές ως αρνητικές, εκφοβιστικές ή καταχρηστικές.

Αρκετοί ανήλικοι που διήλθαν από παραμεθόριες περιοχές ανέφεραν ότι υπέστησαν κακομεταχείριση από την αστυνομία, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής βίας και της λεκτικής επιθετικότητας, ιδίως έναντι παιδιών με νεότερη εμφάνιση. Ένας συμμετέχων αναφέρθηκε σε σοβαρούς ξυλοδαρμούς και φυλάκιση από την αστυνομία στην Τουρκία πριν από την άφιξη στην Ελλάδα. Ωστόσο, ιδίως, οι αναφορές κακομεταχείρισης δεν σταμάτησαν στα σύνορα. Τα παιδιά που διαμένουν σε δομές φιλοξενίας της Αθήνας περιέγραψαν εμπειρίες παρενόχλησης και εκφοβισμού από τοπικούς αστυνομικούς, παρά την ιδιότητα τους ως ανήλικοι και άρα υπό προστασία. Ορισμένοι ανέφεραν ότι τους σταμάτησαν χωρίς αιτία, τους έψαξαν δημοσίως ή τους απείλησαν με όπλα, τα οποία ερμήνευσαν ως πράξεις ποινικοποίησης. Αυτές οι εμπειρίες δημιούργησαν αισθήματα ντροπής, φόβου και ανασφάλειας, ενισχύοντας την αντίληψή τους ότι στιγματίζονται αντί να προστατεύονται από τις αρχές επιβολής του νόμου.

Δεν αναφέρθηκαν θετικές αλληλεπιδράσεις, υποστηρικτικές ή οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Το γενικό μοτίβο υποδηλώνει έλλειψη πρακτικών αστυνόμευσης φιλικών προς τα παιδιά και ασυνεπή εφαρμογή πρωτοκόλλων προστασίας για τους ανηλίκους στην Αθήνα.

Από αναλυτική άποψη, τα ευρήματα αυτά καταδεικνύουν συστημικές ελλείψεις στη θεσμική ευαισθητοποίηση και κατάρτιση της αστυνομίας όσον αφορά τα δικαιώματα και τις ανάγκες των

ασυνόδευτων ανηλίκων. Αποκαλύπτουν επίσης ένα ευρύτερο έλλειμμα εμπιστοσύνης μεταξύ των παιδιών και των αρχών επιβολής του νόμου, το οποίο υπονομεύει τις προσπάθειες για κοινωνική ένταξη και προστασία. Η αντιμετώπιση αυτών των κενών απαιτεί τη θέσπιση σαφών μηχανισμών λογοδοσίας, την κατάρτιση του αστυνομικού προσωπικού σχετικά με τα πρότυπα προστασίας των παιδιών.

5.4. Ευρήματα για τις διακρίσεις και τη βία – Ασυνόδευτοι ανήλικοι στην Αθήνα

Επισκόπηση

Οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με ασυνόδευτους ανηλικούς που διαμένουν τώρα στην Αθήνα, οι οποίοι είχαν προηγουμένως φιλοξενηθεί σε κέντρα υποδοχής στα νησιά, αποκαλύπτουν διακριτά αλλά αλληλένδετα πρότυπα διακρίσεων και θεσμικής παραμέλησης. Προκύπτει σαφής διάκριση μεταξύ των κέντρων φιλοξενίας στην Αθήνα, όπου οι ανήλικοι ζουν υπό τη φροντίδα ΜΚΟ, και των κέντρων υποδοχής στα νησιά, τα οποία υπάγονται στο εθνικό σύστημα υποδοχής και συχνά χαρακτηρίζονται από υπερπληθυσμό και κακές συνθήκες. Οι ανήλικοι που διαμένουν σήμερα στην Αθήνα, σε πολλές περιπτώσεις, είχαν προηγουμένως τραυματικές εμπειρίες κατά τη διαμονή τους σε κέντρα υποδοχής στα νησιά. Οι συνεντεύξεις υπογραμμίζουν τον ψυχολογικό αντίκτυπο αυτών των εμπειριών στη ζωή και την ψυχή των ανηλίκων, που έρχονται επανειλημμένα κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων μας, ακόμη και αν η τρέχουσα ζωή τους στην Αθήνα δεν περιλαμβάνει τις ίδιες συνθήκες.

Ενώ αρκετοί ανήλικοι δεν ανέφεραν προσωπικές εμπειρίες βίας ή διακρίσεων, σημαντικός αριθμός περιέγραψε περιπτώσεις ρατσισμού, εκφοβισμού και περιφρόνησης, τόσο στην ευρύτερη δημόσια σφαίρα όσο και εντός των πλαισίων υποδοχής.

I. Εμπειρίες στην Αθήνα

Τα παιδιά που φιλοξενούνται επί του παρόντος σε δομές στην Αθήνα εξιστορούσαν εμπειρίες διακρίσεων, εκφοβισμού και κοινωνικού αποκλεισμού στην αστική ζωή. Ορισμένοι ανήλικοι περιέγραψαν ρατσιστικές συμπεριφορές σε δημόσιους χώρους, ιδίως στις δημόσιες συγκοινωνίες, όπου μιλώντας αραβικά προσέλκυσαν εχθρικά βλέμματα ή σχόλια.

Εντός των δομών φιλοξενίας, ορισμένοι ανέφεραν εντάσεις μεταξύ φιλοξενουμένων διαφορετικής εθνοτικής καταγωγής. Τα περιστατικά αυτά περιλάμβαναν περιστασιακά, απειλές ή εκφοβισμό, γεγονός που υποδηλώνει έλλειψη πολιτισμικής διαμεσολάβησης και μηχανισμών επίλυσης συγκρούσεων εντός ορισμένων εγκαταστάσεων.

Ένας από τους ερωτηθέντες αναφέρθηκε επίσης στο γεγονός ότι τον σταμάτησε και τον απείλησε η αστυνομία στην Αθήνα, παρόλο που οι αστυνομικοί γνώριζαν ότι διέμενε σε δομή φιλοξενίας ανηλίκων. Τέτοιες αλληλεπιδράσεις συμβάλλουν σε ένα κλίμα φόβου και στιγματισμού μεταξύ των παιδιών που ζουν ήδη υπό προστασία. Συνολικά, οι εμπειρίες από την Αθήνα αναδεικνύουν τις κοινωνικές διακρίσεις, την ένταση μεταξύ των ομάδων και τα ζητήματα αστυνόμευσης.

II. Εμπειρίες σε Κέντρα Υποδοχής στα νησιά πριν την μεταφορά στην Αθήνα

Η μαρτυρία ανηλίκου ο οποίος είχε προηγουμένως διαμείνει σε κέντρο υποδοχής στη Λέρο απεικονίζει ένα πλαίσιο θεσμικής παραμέλησης και εξευτελιστικών συνθηκών διαβίωσης.

Περιέγραψε την έλλειψη τροφής, την έλλειψη ιατρικής περίθαλψης και τις απορριπτικές συμπεριφορές του προσωπικού, επισημαίνοντας ότι «δεν νοιάζονταν για την υγεία σου ανεξάρτητα από το πόσο άρρωστος ήσουν ή σασταν».

Οι μαρτυρίες αυτές ευθυγραμμίζονται με τα πορίσματα ανεξάρτητων φορέων σχετικά με την παρατεταμένη παραμονή ανηλίκων σε μη ασφαλής καταυλισμούς στα νησιά,³⁵ με περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες και προσωπικό προστασίας των παιδιών. Ως εκ τούτου, η αντίθεση μεταξύ των δομών φιλοξενίας της Αθήνας και των κέντρων υποδοχής στα νησιά υπογραμμίζει τις περιφερειακές ανισότητες στο σύστημα προστασίας. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων με τους ανήλικους που ζουν τώρα στην Αθήνα, αυτές οι τραυματικές εμπειρίες αναφέρθηκαν επανειλημμένα από τα παιδιά.

III. Ζητήματα κοινά και στα δύο πλαίσια διαμονής

Και στα δύο πλαίσια, οι ανήλικοι περιέγραψαν:

- Κοινωνικές διακρίσεις με βάση το φυλετικό προφίλ σε δημόσιους χώρους (ιδίως κατά των αραβόφωνων).
- Διαπροσωπικές διακρίσεις μεταξύ κατοίκων διαφορετικών εθνοτήτων σε δομές φιλοξενίας
- Θεσμική παραμέληση και υποβαθμισμένες συνθήκες διαβίωσης στα κέντρα υποδοχής.
- Εχθρικές ή εκφοβιστικές συναντήσεις με την αστυνομία, ιδίως στην Αθήνα.
- Οικονομική εκμετάλλευση από μέλη των κοινοτήτων τους πριν από την τοποθέτηση σε δομή φιλοξενίας.

Αυτές οι εμπειρίες αποκαλύπτουν ότι ακόμη και όταν απουσιάζει η σωματική βία, η ψυχολογική δυσφορία και η κοινωνική περιθωριοποίηση εξακολουθούν να επικρατούν. Οι εμπειρίες αυτές δείχνουν μερική συμμόρφωση με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις της Ελλάδας³⁶. Οι συνθήκες που περιγράφονται στα κέντρα υποδοχής και η συμπεριφορά αστυνόμευσης στην Αθήνα υποδηλώνουν κενά στην εφαρμογή και την εποπτεία, ιδίως όσον αφορά τα μέτρα κατά των διακρίσεων, τις διαδικασίες υποβολής καταγγελιών και την παρακολούθηση των εγκαταστάσεων υποδοχής.

Ενώ οι δομές φιλοξενίας στην Αθήνα παρέχουν γενικά ένα ασφαλέστερο περιβάλλον συγκριτικά με τα κέντρα υποδοχής στα νησιά, και τα δύο περιβάλλοντα παρουσιάζουν συστημικές ελλείψεις όσον αφορά την προάσπιση της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών. Τα ευρήματα τονίζουν:

- επίμονες κοινωνικές διακρίσεις και στιγματισμός στην αστική ζωή.
- Ανεπαρκής διαπολιτισμική στήριξη και διαμεσολάβηση

³⁵ ΕΔΔΑ, Ο.Α. και λοιποί κατά Ελλάδα, προσφυγή αριθ. 2570/25, ΕΔΔΑ, υπόθεση T.S. και M.S. κατά Ελλάδα, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2024, προσφυγή αριθ. 15008/19.

³⁶ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού (άρθρα 2, 19, 20, 22), η οποία διασφαλίζει την προστασία από τις διακρίσεις, την κακοποίηση και την παραμέληση. Οδηγία της ΕΕ για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ), η οποία εγγυάται επαρκές βιοτικό επίπεδο και ασφάλεια για τους ανήλικους που ζητούν άσυλο.

- Θεσμική παραμέληση σε κέντρα υποδοχής νησιών.
- Και εκφοβιστικές συναντήσεις με τις αρχές επιβολής του νόμου που υπονομεύουν το αίσθημα προστασίας των παιδιών.

5.5 Στέγαση και αστεγία – Στοιχεία από συνεντεύξεις με ασυνόδευτους ανηλίκους στην Αθήνα

Η πλειονότητα των ασυνόδευτων ανηλίκων που ερωτήθηκαν ανέφεραν ότι δεν έχουν βιώσει έλλειψη στέγης από την άφιξή τους στην Αθήνα. Οι περισσότεροι είχαν φιλοξενηθεί σε δομές ή εγκαταστάσεις υποστηριζόμενες από ΜΚΟ, γεγονός που υποδηλώνει ότι το υφιστάμενο δίκτυο προστασίας των παιδιών της πόλης παρείχε έναν βαθμό άμεσης σταθερότητας κατά την άφιξη. Ωστόσο, οι αφηγήσεις τους αποκάλυψαν σημαντικά κενά στη μεταβατική και μακροπρόθεσμη στεγαστική στήριξη, ιδίως όταν οι ανήλικοι εξέρχονται από το επίσημο σύστημα φροντίδας.

Αρκετοί ερωτηθέντες περιέγραψαν ότι αντιμετώπισαν σοβαρή αβεβαιότητα κατά την αποχώρησή τους από τη δομή φιλοξενίας χωρίς προσωρινή στέγαση ή συστημική βοήθεια επανένταξης. Ένας ανήλικος εξήγησε ότι, θα έμενε προσωρινά με έναν γνωστό της οικογένειας προτού αναγκαστεί να «ξανασταθεί στα πόδια του» μόνος του. Οι μαρτυρίες αυτές υπογραμμίζουν την απουσία ενός βιώσιμου πλαισίου μετάβασης μεταξύ της προστασίας της παιδικής ηλικίας και των μηχανισμών ένταξης των ενηλίκων. Η εξάρτηση από άτυπα δίκτυα, όπως φίλοι ή μακρινοί συγγενείς, εκθέτει αυτούς τους νέους σε σημαντική στεγαστική επισφάλεια και κοινωνική ευαλωτότητα.

Οι αφηγήσεις των ανηλίκων που πέρασαν πρώτα από κάποιο νησί ή κέντρο υποδοχής απεικονίζουν μια διαφορετική αλλά σχετική διάσταση της στεγαστικής ανασφάλειας. Μερικοί ανέφεραν ότι κοιμήθηκαν έξω από αστυνομικά τμήματα ή σε υπερπλήρεις, ανεπαρκείς εγκαταστάσεις πριν μεταφερθούν σε δομές φιλοξενίας. Αν και αυτές οι εμπειρίες προηγήθηκαν της άφιξής τους στην Αθήνα, δείχνουν ένα συνεχές ασταθών συνθηκών διαβίωσης σε διάφορα στάδια της διαδικασίας ασύλου και υποδοχής. Αυτές οι πρώιμες εμπειρίες αστεγίας συχνά ενίσχυσαν τα συναισθήματα δυσπιστίας προς τα θεσμικά συστήματα και συνέβαλαν σε ένα αυξημένο αίσθημα ανασφάλειας.

Συνολικά, τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι η σταθερότητα της στέγασης για τους ασυνόδευτους ανηλίκους εξακολουθεί να τελεί υπό όρους και να είναι χρονικά περιορισμένη. Μόλις οι ανήλικοι γίνουν 18 ετών ή εγκαταλείψουν το σύστημα προστασίας, αντιμετωπίζουν απότομο αποκλεισμό από τα συστήματα στέγασης, χωρίς επαρκή προετοιμασία για ανεξάρτητη διαβίωση. Η μετάβαση από την θεσμική φροντίδα στην ανεξάρτητη διαβίωση είναι κατακερματισμένη και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από άτυπα δίκτυα και όχι από δομημένους μηχανισμούς που υποστηρίζονται από το κράτος. Αυτή η έλλειψη συνέχειας όχι μόνο υπονομεύει τη μακροπρόθεσμη ένταξη των ασυνόδευτων ανηλίκων, αλλά αυξάνει επίσης τον κίνδυνο περιθωριοποίησης και έκθεσης σε αστεγία κατά την ενηλικίωσή τους.

Αυτό αποκαλύπτει ένα κρίσιμο κενό πολιτικής όσον αφορά τη διασφάλιση της συνέχειας της φροντίδας και της κοινωνικής προστασίας κατά τη μετάβαση στην ενηλικίωση. Από άποψη πολιτικής, υπάρχει σαφής ανάγκη για:

- Ανάπτυξη δομημένων προγραμμάτων μεταβατικής στέγασης για ανηλίκους που πλησιάζουν στην ενηλικίωση, διασφαλίζοντας τη συνέχεια μεταξύ των υπηρεσιών προστασίας των παιδιών και ένταξης των ενηλίκων.
- Ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ δομών φιλοξενίας, δημοτικών υπηρεσιών και ΜΚΟ για την πρόληψη της προσωρινής έλλειψης στέγης κατά τη διάρκεια ή μετά τη μετάβαση στην ενηλικιότητα
- Ενσωμάτωση της επαγγελματικής κατάρτισης, της βοήθειας ενοικίασης και της ψυχοκοινωνικής στήριξης στον σχεδιασμό αποχώρησης από τη δομή προκειμένου για την προώθηση της αυτονομίας.

Χωρίς τα μέτρα αυτά, οι ασυνόδετοι ανήλικοι εξακολουθούν να διατρέχουν κίνδυνο αστεγίας και περιθωριοποίησης, παρά τις έγκαιρες προστατευτικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο του συστήματος στέγασης.

6. Ποσοτικές και Ποιοτικές Περιλήψεις συνεντεύξεων των ενδιαφερομένων μερών

6.1 Βασικές πληροφορίες

Στις συνεντεύξεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη που πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα συμμετείχαν δέκα επαγγελματίες που εκπροσωπούν ένα ευρύ φάσμα οργανώσεων και αρχών που ασχολούνται με την προστασία και την υποστήριξη των ασυνόδετων ανηλίκων. Η πλειοψηφία αποτελούσε επαγγελματίες ΜΚΟ που διαχειρίζονται δομές φιλοξενίας ή κοινοτικά προγράμματα, άλλοι εκπροσωπούσαν δημοτικές υπηρεσίες αρμόδιες για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και το συντονισμό με τους εθνικούς μηχανισμούς. Η επαγγελματική τους εμπειρία κυμαινόταν από τρία έως πάνω από δεκαπέντε χρόνια, με ακαδημαϊκά προσόντα κυρίως στην κοινωνική εργασία, την ψυχολογία, την παιδαγωγική, το δίκαιο, τις ευρωπαϊκές και διεθνείς σπουδές και τις συναφείς κοινωνικές επιστήμες. Αυτή η πολυεπιστημονική σύνθεση αντικατοπτρίζει ένα καλά εδραιωμένο δίκτυο επαγγελματιών που συνδυάζουν ευθύνες άμεσης φροντίδας με διοικητικές και υποστηρικτικές λειτουργίες σε όλη την Αθήνα..

Όλοι οι επαγγελματίες/ενδιαφερόμενα μέρη ανέφεραν ότι εργάστηκαν με σημαντικό αριθμό ασυνόδετων ανηλίκων, τόσο στο πλαίσιο επίσημων δομών στέγασης όσο και μέσω δημοτικών υπηρεσιών ή προγραμμάτων και υπηρεσιών προσέγγισης ατόμων εκτός του συστήματος προστασίας.

Ο αριθμός των ασυνόδετων ανηλίκων στους οποίους είχαν πρόσβαση κυμαινόταν μεταξύ 13 και 30 παιδιών σε μικρές στενά εποπτευόμενες οικιστικές μονάδες φιλοξενίας, έως μεγαλύτερης κλίμακας κοινοτικά προγράμματα ή προγράμματα υπηρεσιών που εξυπηρετούν αρκετές εκατοντάδες ή ακόμη και χιλιάδες ανηλίκους ετησίως. Τα περισσότερα ενδιαφερόμενα μέρη περιέγραψαν ότι εργάζονται κυρίως με αγόρια ηλικίας μεταξύ 15 και 18 ετών, προερχόμενα κυρίως από την Αίγυπτο, με μικρότερες ομάδες από το Αφγανιστάν, τη Συρία, το Πακιστάν, τη Σομαλία, την Παλαιστίνη, το Σουδάν και το Καμερούν. Τα κορίτσια αντιπροσώπευαν μια μειοψηφία δικαιούχων και ήταν συνήθως σομαλικής ή συριακής καταγωγής. Οι ερωτηθέντες σημείωσαν με συνέπεια ότι οι οικονομικές δυσκολίες, η οικογενειακή πίεση και η ανάγκη διασφάλισης της απασχόλησης ήταν οι κύριοι λόγοι για την αποχώρηση μεταξύ των ανδρών ανηλίκων, ενώ η φυγή από τις συγκρούσεις και

την ανασφάλεια κυριάρχησε στα αφηγήματα των κοριτσιών. Σε αρκετές αναφορές, οι επαγγελματίες αναφέρθηκαν επίσης σε ανηλικούς που επέζησαν από ναυάγια ή υπέστησαν σωματική κακοποίηση και παραμέληση κατά τη διάρκεια της διέλευσης, ιδιαίτερα στη Λιβύη.

6.2. Κυριότερες προκλήσεις για τους ασυνόδετους ανηλικούς όπως προσδιορίζονται από τα ενδιαφερόμενα μέρη

Οι επαγγελματίες και ειδικοί σε διάφορους οργανισμούς στην Αθήνα ανέδειξαν με συνέπεια τα πολύπλευρα τρωτά σημεία και τις κύριες συστημικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ασυνόδετοι ανήλικοι. Μια κύρια ανησυχία αφορά την περιορισμένη πρόσβαση σε σταθερή στέγαση και τη μετάβαση από δομές φιλοξενίας στην ανεξάρτητη διαβίωση, η οποία συχνά συμβαίνει χωρίς επαρκή προπαρασκευαστική υποστήριξη ή υπηρεσίες παρακολούθησης. Οι επαγγελματίες σημείωσαν ότι μόλις οι ανήλικοι γίνουν δεκαοκτώ ετών, συχνά εκτίθενται σε αστεγία ή επισφαλείς συνθήκες στέγασης, χωρίς θεσμικά και κοινωνικά δίκτυα ασφαλείας. Αυτό το μεταβατικό κενό περιγράφηκε ως ένα από τα πλέον πιεστικά και ανεπίλυτα συστημικά ζητήματα εντός του ισχύοντος πλαισίου προστασίας. Οι δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες αναγνώρισαν την περιορισμένη ικανότητά τους να φιλοξενούν νεαρούς ενήλικες που εξέρχονται από το πλαίσιο προστασίας ανηλίκων, τονίζοντας την απουσία μεταβατικών δομών στήριξης και φιλοξενίας. Το χάσμα αυτό εμποδίζει την πραγματική ένταξη των ανηλίκων στην κοινωνία και ταυτόχρονα την ανάπτυξη και την πρόοδό τους, επιβραδύνοντας τη βελτίωση της ενήλικης ζωής τους.

Ένα άλλο κεντρικό θέμα που προκύπτει από όλες τις συνεντεύξεις είναι η επισφαλής νομική κατάσταση των ασυνόδετων. Οι επαγγελματίες ανέφεραν επανειλημμένα ότι η απόρριψη των αιτήσεων ασύλου και οι καθυστερήσεις στον διορισμό *επιτρόπων* είναι διάχυτες, αφήνοντας τους ανηλικούς χωρίς νομική ασφάλεια ή εκπροσώπηση. Οι εκπρόσωποι των δήμων επιβεβαίωσαν ότι ο γραφειοκρατικός κατακερματισμός και οι αλληλεπικαλυπτόμενες αρμοδιότητες μεταξύ κρατικών και περιφερειακών αρχών συχνά παρεμποδίζουν την έγκαιρη νομική και διοικητική υποστήριξη.

Ένα άλλο βασικό θέμα αφορά την ψυχική υγεία και την ψυχοκοινωνική **ευεξία**. Πολλοί υπογράμμισαν την ύπαρξη αυξημένων επίπέδων άγχους, ανασφάλειας και συναισθηματικής δυσφορίας μεταξύ των ανηλίκων, τα οποία συχνά συνδέονται με παρατεταμένες διαδικασίες ασύλου, τραυματικές εμπειρίες του παρελθόντος και αβεβαιότητα σχετικά με το μελλοντικό νομικό καθεστώς τους. Η έλλειψη εξειδικευμένης ψυχολογικής υποστήριξης, τα γλωσσικά εμπόδια και η πολιτιστική διαμεσολάβηση θεωρήθηκαν επιβαρυντικοί παράγοντες, οδηγώντας σε ανεπαρκή συναισθηματική σταθεροποίηση και δυσκολίες στην οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης με επαγγελματίες.

Όσον αφορά την απασχολησιμότητα και την κοινωνική ένταξη, οι ερωτηθέντες υπογράμμισαν την έλλειψη μακροπρόθεσμου εκπαιδευτικού σχεδιασμού και ευκαιριών επαγγελματικής κατάρτισης. Αρκετοί οργανισμοί ανέφεραν ότι, ενώ οι ανήλικοι εκφράζουν ισχυρή προθυμία να σπουδάσουν και να εργαστούν, η πρόοδός τους παρεμποδίζεται από γραφειοκρατικά εμπόδια, ανεπαρκή προγράμματα εκμάθησης γλωσσών και περιορισμένη διαθεσιμότητα θέσεων εργασίας κατάλληλων για την ηλικία και το υπόβαθρό τους. Στενά συνδεδεμένοι με τα ανωτέρω, η απασχόληση και η οικονομική επιβίωση αποτελούν κυρίαρχο μέλημα μεταξύ των ανηλικών. Τα ενδιαφερόμενα μέρη περιέγραψαν την έντονη επιθυμία των εφήβων —ιδίως των αγοριών από την Αίγυπτο, το Αφγανιστάν και το Πακιστάν— να εργαστούν και να στείλουν τα εμβάσματα στην πατρίδα τους. Αυτή η πίεση δημιουργεί μια κατάσταση όπου η *άτυπη και εκμεταλλευτική εργασία* στις

κατασκευές, τη γεωργία και την τροφοδοσία είναι ευρέως διαδεδομένη μεταξύ των ανηλίκων. Οι επαγγελματίες τόνισαν την *ψυχολογική πίεση* που αντιμετωπίζουν πολλοί ανήλικοι από τις οικογένειες ή τους δανειστές τους για να βρουν εργασία αμέσως μετά την άφιξή τους, γεγονός που ενισχύει περαιτέρω τις επικίνδυνες και παράνομες εργασιακές πρακτικές.

Επιπλέον, η εκπαιδευτική ένταξη παραμένει προβληματική. Τα *ενδιαφερόμενα μέρη ανέφεραν* χαμηλή σχολική φοίτηση, γλωσσικά εμπόδια και αναντιστοιχία μεταξύ των αναγκών των ανηλίκων και των διαθέσιμων εκπαιδευτικών ευκαιριών. Ορισμένο ανέφεραν την απουσία τάξεων υποδοχής και ανεπαρκείς υπηρεσίες διερμηνείας, ενώ άλλοι σημείωσαν ότι πολλοί ανήλικοι δίνουν προτεραιότητα στην εργασία έναντι της εκπαίδευσης λόγω οικονομικής αναγκαιότητας.

Επιπλέον, η έλλειψη συνέχειας της επιτροπείας³⁷ και ο κατακερματισμένος διυπηρεσιακός συντονισμός αναφέρθηκαν συχνά ως συστημικές ελλείψεις, οι οποίες εμποδίζουν την εξατομικευμένη στήριξη κάθε παιδιού και τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό της ένταξης του.

Τέλος, ορισμένοι επαγγελματίες, ιδίως όσοι εργάζονται σε νομικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υπεράσπισης, τόνισαν τις διαρθρωτικές ελλείψεις στο σύστημα προστασίας. Αναφέρθηκαν στον θεσμικό κατακερματισμό, την υποχρηματοδότηση και την υψηλή εναλλαγή προσωπικού, *καθώς και* στην περιορισμένη πρόσβαση σε διερμηνεία και νομική συνδρομή. Οι οργανώσεις που σχετίζονται με τη δικαιοσύνη τόνισαν την τιμωρητική προσέγγιση του συστήματος ποινικής *δικαιοσύνης* έναντι των ανηλίκων που έρχονται σε σύγκρουση με τον νόμο, σε συνδυασμό με την απουσία προγραμμάτων αποκατάστασης και επανένταξης.

Συνολικά, οι συνεντεύξεις ανέδειξαν την κοινή άποψη ότι οι ασυνόδετοι ανήλικοι στην Αθήνα αντιμετωπίζουν αλληλένδετες προκλήσεις νομικής αβεβαιότητας, συναισθηματικής αστάθειας και κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού, ζητώντας μια πιο συνεκτική και βιώσιμη προσέγγιση ένταξης.

6.3. Υπηρεσίες για ασυνόδευτους ανηλίκους στην Αθήνα: είδη και εκτίμηση επάρκειας από τα ενδιαφερόμενα μέρη³⁸

Η Αθήνα φιλοξενεί ένα πολύπλευρο αλλά κατακερματισμένο οικοσύστημα υπηρεσιών, στο οποίο συμμετέχουν εξειδικευμένες ΜΚΟ, πάροχοι υπηρεσιών με μονάδες παιδικής προστασίας, προγράμματα και κινητές ομάδες προσεγγίσεις, φορείς θρησκευτικού χαρακτήρα και δημοτικές δομές. Οι υπηρεσίες αυτές καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα —από τη στέγαση έκτακτης ανάγκης και την ψυχοκοινωνική περίθαλψη έως την εκπαίδευση, τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την ψυχαγωγική ένταξη— αλλά διαφέρουν σημαντικά όσον αφορά την προσβασιμότητα, τον συντονισμό και τη βιωσιμότητα.

Ενώ οι βασικές ανάγκες και η στέγαση έκτακτης ανάγκης καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό μέσω δομών φιλοξενίας ΜΚΟ και προγραμμάτων προστασίας, οι χρόνιες ελλείψεις περιορίζουν τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα. Η νομική συνδρομή, η επιτροπεία και η εξειδικευμένη υποστήριξη ψυχικής υγείας αναδεικνύονται ως οι λιγότερο επαρκείς τομείς, με επαναλαμβανόμενα εμπόδια στη διαχείριση υποθέσεων, τη διερμηνεία και την παρακολούθηση μετά την ηλικία των 18 ετών. Η

³⁷ Σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, το πρόσωπο του εντεταλμένου επιτροπείας αλλάζει ανάλογα με τον τόπο διαμονής του παιδιού.

³⁸ Η εκτίμηση επάρκειας από τα ενδιαφερόμενα μέρη απεικονίζεται στον πίνακα 3.

συνεισφορά του δήμου είναι έμμεση και πολύ περιορισμένη. Οι δημοτικές υπηρεσίες διευκολύνουν την πρόσβαση σε πολιτιστικές, αθλητικές και ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις και παραπέμπουν σε εξειδικευμένους φορείς σε περίπτωση που εντοπίσουν ασυνόδευτο ανήλικο.

Αντίθετα, τα προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης, αναψυχής και ένταξης στην κοινότητα αξιολογήθηκαν γενικά ως θετικά, αλλά συχνά βραχύβια ή/και βασιζόμενα σε περιστασιακά προγράμματα. Συνολικά, το τοπίο των υπηρεσιών καταδεικνύει την επαγγελματική ικανότητα και την τοπική δέσμευση, αλλά παραμένει υπό πίεση λόγω του συστημικού κατακερματισμού, της προσωρινής χρηματοδότησης και της ανεπαρκούς θεσμοθέτησης των προστατευτικών λειτουργιών. Η αντιμετώπιση αυτών των κενών απαιτεί ενίσχυση των πόρων, αποσαφήνιση των διυπηρεσιακών ρόλων και βιώσιμα μοντέλα νομικής προστασίας, ψυχικής υγείας και μεταβατικής στήριξης.

6.4.Θεσμικές προκλήσεις και προκλήσεις πολιτικής στην παροχή υπηρεσιών

Οι απαντήσεις των επαγγελματιών των καταδεικνύουν ότι οι θεσμικές προκλήσεις και οι προκλήσεις πολιτικής όσον αφορά την προστασία και την ένταξη των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Αθήνα απορρέουν κυρίως από τον συστημικό κατακερματισμό, τον ανεπαρκή διυπηρεσιακό συντονισμό και τα συστημικά κενά στα εθνικά πλαίσια για την προστασία των παιδιών και το άσυλο. Παρά τη σημαντική εμπειρογνωμοσύνη και δέσμευση που επιδεικνύουν οι επαγγελματίες πρώτης γραμμής, το σύστημα εξακολουθεί να λειτουργεί υπό επίμονους διοικητικούς, νομοθετικούς και επιχειρησιακούς περιορισμούς που υπονομεύουν την αποτελεσματικότητα και τη βιωσιμότητά του.

Ένα βασικό ζήτημα είναι η έλλειψη ολοκληρωμένου εθνικού πλαισίου για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων, το οποίο να γεφυρώνει την ευημερία των παιδιών, το άσυλο και τη διαχείριση της μετανάστευσης. Τα ενδιαφερόμενα μέρη επισήμαναν τη συνύπαρξη αλληλεπικαλυπτόμενων νόμων και τη συχνή θέσπιση νέων κανονισμών χωρίς επαρκή καθοδήγηση εφαρμογής, με αποτέλεσμα τη σύγχυση, τις καθυστερήσεις και την ασυνεπή πρακτική. Αυτή η θεσμική πολυπλοκότητα επεκτείνεται στον καθορισμό του καθεστώτος ανηλικότητας, όπου η απουσία τυποποιημένων διαδικασιών, υπηρεσιών διερμηνείας και προσωρινής στέγασης κατά τη διάρκεια της φάσης αξιολόγησης αφήνει πολλά παιδιά απροστάτευτα.

Επιπλέον, η ανεπάρκεια στέγασης εξακολουθεί να αποτελεί πιεστικό διαρθρωτικό πρόβλημα. Η έλλειψη εγκαταστάσεων υποδοχής και μακροχρόνιας στέγασης, ιδίως για τους ανηλίκους που μεταβαίνουν στην ενηλικίωση, δημιουργεί ασυνέχεια στη φροντίδα και εκθέτει τους νέους σε κινδύνους αστεγίας και εκ νέου διακίνησης τους. Οι επαγγελματίες τόνισαν την απουσία προγραμμάτων στέγασης και ένταξης μετά τα 18, σημειώνοντας ότι δεν υπάρχει συστημική στήριξη για εκείνους των οποίων οι αιτήσεις ασύλου απορρίπτονται ή εκκρεμούν.

Εξίσου κρίσιμο είναι το έλλειμμα σε ανθρώπινους πόρους και εξειδίκευση. Τα ενδιαφερόμενα μέρη σε όλους τους τομείς —κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι και νομικοί σύμβουλοι— τόνισαν ότι οι ελλείψεις προσωπικού, ο μεγάλος φόρτος υποθέσεων και η έλλειψη συνεχούς κατάρτισης εμποδίζουν την αποτελεσματική διαχείριση των υποθέσεων. Ο υπερβολικός αριθμός παιδιών ανά επαγγελματία καθιστά σχεδόν αδύνατη τη δημιουργία σταθερών, θεραπευτικών σχέσεων, ενώ η έλλειψη διερμηνέων θέτει σε περαιτέρω κίνδυνο την επικοινωνία και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης.

Οι διοικητικές ανεπάρκειες και οι καθυστερήσεις στις πληρωμές από τα αρμόδια υπουργεία αναφέρθηκαν επίσης ως παράγοντες που υπονομεύουν τη λειτουργική σταθερότητα των

εγκαταστάσεων προστασίας των παιδιών και αποθαρρύνουν τους ειδικευμένους επαγγελματίες να παραμείνουν στον τομέα. Παράλληλα, διαπιστώθηκε ότι η ξενοφοβική ρητορική και τα αρνητικά αφηγήματα των μέσων ενημέρωσης επιδεινώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και επηρεάζουν έμμεσα τις περιοριστικές επιλογές πολιτικής, ιδίως όσον αφορά τις απορρίψεις ασύλου και τις διαδικασίες οικογενειακής επανένωσης, οι οποίες εξακολουθούν να είναι χρονοβόρες και να εφαρμόζονται με ασυνέπεια.

Από θεσμική άποψη, τόνισαν τον περιορισμένο ρόλο των τοπικών αρχών. Ενώ οι δήμοι έχουν επισήμως αρμοδιότητες στον τομέα της προστασίας των παιδιών, δεν διαθέτουν το θεσμικό πλαίσιο, τους πόρους και το εξειδικευμένο προσωπικό για να συμμετάσχουν ουσιαστικά στην προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων

Συνολικά, αυτά τα θεσμικά κενά και τα κενά στην πολιτική προστασίας αντικατοπτρίζουν ένα σύστημα που εξακολουθεί να προσανατολίζεται προς τη διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και όχι προς τη βιώσιμη ένταξη και τη συμπερίληψη. Τα ενδιαφερόμενα μέρη τονίζουν την ανάγκη για βιώσιμη διακυβέρνηση, σταθερή χρηματοδότηση και θεσμική ενσωμάτωση μηχανισμών προστασίας των παιδιών σε τοπικό επίπεδο, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα για τα δικαιώματα του παιδιού.

6.5. Καλές Πρακτικές στην Κοινωνική Φροντίδα Ασυνόδευτων Ανηλίκων

Μολονότι το θεσμικό πλαίσιο παραμένει κατακερματισμένο, έχουν εντοπιστεί ορισμένες ορθές πρακτικές που συμβάλλουν σε διαφορετικό βαθμό στην ένταξη των ασυνόδευτων ανηλίκων και στην πραγμάτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

Ένα θετικό παράδειγμα αφορά τη δικτύωση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών μέσω κοινών εκδηλώσεων, εργαστηρίων και συναντήσεων ανταλλαγής απόψεων. Οι πρωτοβουλίες αυτές διευκολύνουν τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες και ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ των φορέων που ασχολούνται με την προστασία των παιδιών. Ενώ ενισχύουν την προβολή και τον συντονισμό, η συνέχεια και ο αντίκτυπός τους εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από μεμονωμένες πρωτοβουλίες και όχι από συστηματική θεσμική στήριξη.

Μια άλλη αξιοσημείωτη πρακτική είναι η συμμετοχή των ανηλίκων σε πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, όπως διαπολιτισμικά και θεατρικά εκπαιδευτικά προγράμματα που διοργανώνονται από τοπικά πολιτιστικά κέντρα. Οι πρωτοβουλίες αυτές προωθούν τη χειραφέτηση, την κοινωνική συμμετοχή και την αυτοέκφραση των παιδιών — βασικές διαστάσεις του δικαιώματος στην ανάπτυξη και την ένταξη. Ωστόσο, παραμένουν σποραδικές και θα ωφεληθούν εάν ενσωματωθούν θεσμικά και επεκταθούν ώστε να προσεγγίσουν μια ευρύτερη ομάδα ανηλίκων.

Η λειτουργία των προγραμμάτων Υποστηριζόμενης Ανεξάρτητης Διαβίωσης (SIL) αποτελεί επίσης ένα σημαντικό βήμα τόσο προς την ένταξη όσο και προς την αυτονομία. Συνδυάζοντας τη στέγαση με την κατάρτιση σε δεξιότητες ζωής και την ψυχοκοινωνική στήριξη, τα προγράμματα αυτά ενισχύουν την ικανότητα των ανηλίκων να μεταβαίνουν στην ενηλικίωση και να ασκούν τα δικαιώματά τους στην εκπαίδευση, τη συμμετοχή και ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο. Ωστόσο, η διαθεσιμότητά τους είναι περιορισμένη και η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους εξαρτάται από τη σταθερή χρηματοδότηση και τη δέσμευση πολιτικής.

Συνολικά, ενώ οι πρωτοβουλίες αυτές απεικονίζουν πολύτιμες προσεγγίσεις για την προστασία και την ένταξη των παιδιών, παραμένουν απομονωμένες πρακτικές και όχι συστημικές πολιτικές. Η ενίσχυση και η επέκτασή τους —μέσω της θεσμικής συνεργασίας, της συμμετοχής των δήμων και του σχεδιασμού με βάση τα δικαιώματα του παιδιού— θα προωθούσε σημαντικά την αποτελεσματική προστασία και την κοινωνική ένταξη των ασυνόδευτων ανηλίκων.

6.6. Ευρήματα σχετικά με τις διακρίσεις, τη βία και την αλληλεπίδραση με τις αρχές επιβολής του νόμου : συνοριακές και αστυνομικές αρχές

Οι παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών επισημαίνουν συστημικές αδυναμίες στην προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων κατά τη διάρκεια των αλληλεπιδράσεων με τις αρχές επιβολής του νόμου, τις συνοριακές αρχές και τους παρόχους υπηρεσιών.

Η διαδικασία ταυτοποίησης, συχνά συνεπάγεται παρατεταμένη διοικητική κράτηση υπό συνθήκες που εγείρουν σοβαρές ανησυχίες. Οι ανήλικοι έχουν περιοριστεί σε κλειδωμένα κελιά κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας και οι αναφορές υποδεικνύουν περιπτώσεις σωματικής βίας, λεκτικής κακοποίησης και στέρησης τροφής και νερού από ορισμένα αστυνομικά τμήματα. Σημειώθηκαν επίσης απειλές φυλάκισης για ήσσονος σημασίας παραβάσεις και απορριπτική στάση απέναντι σε ανηλίκους, παράλληλα με ισχυρισμούς για ανεπαρκείς πόρους για την παροχή ειδών πρώτης ανάγκης.

Η διακριτική μεταχείριση εκτείνεται πέραν της επιβολής του νόμου. Τα περιστατικά περιλαμβάνουν την άρνηση παροχής υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης όταν οι ανήλικοι ήταν ασυνόδευτοι, εμπόδια στην εγγραφή στο σχολείο και παραμέληση σε υπερπλήρη κέντρα υποδοχής όπου οι συνθήκες διαβίωσης παραβιάζουν τα βασικά πρότυπα. Οι λεπτές συμπεριφορές διακρίσεων στις δημόσιες υπηρεσίες και τις μεταφορές ενισχύουν περαιτέρω τον αποκλεισμό. Τα πρότυπα αυτά αποκαλύπτουν συστημική μεροληψία και έλλειψη λογοδοσίας, με την πρόσβαση των ανηλίκων σε βασικές υπηρεσίες να εξαρτάται συχνά από την παρουσία μεσαζόντων.

Η βία και η κακοποίηση παραμένουν κρίσιμες ανησυχίες. Οι επαγγελματίες περιγράφουν περιπτώσεις ανηλίκων που υπέστησαν σωματικές επιθέσεις κατά τη σύλληψη ή την κράτηση τους και ελήφθησαν μέτρα για την απόκρυψη τραυματισμών. Αναφορές ανηλίκων που στερήθηκαν τροφής και νερού κατά τη διάρκεια της κράτησης τους υπογραμμίζουν ακόμα περισσότερο τη σοβαρότητα των παραβιάσεων κατά τη διάρκεια κράτησης. Η επιβεβαίωση τέτοιων αναφορών και από πολλούς επαγγελματίες καταδεικνύει τα σημαντικά κενά προστασίας και την ανεπαρκή εποπτεία.

Οι πρακτικές αυτές όχι μόνο παραβιάζουν τις νομικές και δεοντολογικές υποχρεώσεις, αλλά παρεμποδίζουν επίσης τις οδούς προς την ενσωμάτωση και την ένταξη. Όταν οι ανήλικοι αντιμετωπίζουν εχθρότητα, παραμέληση και βία από θεσμούς που αποσκοπούν στην προστασία τους, η εμπιστοσύνη διαβρώνεται και οι ευκαιρίες για εκπαίδευση, υγεία και κοινωνική συμμετοχή μειώνονται. Στην Αθήνα, όπου οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αναζητούν ασφάλεια και μια ευκαιρία να ξαναχτίσουν τη ζωή τους, οι συστημικές αποτυχίες διαιωνίζουν την περιθωριοποίηση και εμποδίζουν την ικανότητά τους να γίνουν ενεργά μέλη της κοινότητας. Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων απαιτεί επείγουσες μεταρρυθμίσεις: ισχυρούς μηχανισμούς λογοδοσίας, υποχρεωτική

κατάρτιση σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού και την καταπολέμηση των διακρίσεων για τις αστυνομικές αρχές και τους δημόσιους υπαλλήλους, καθώς και επενδύσεις στις συνθήκες υποδοχής και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Χωρίς αυτά τα μέτρα, οι προσπάθειες ένταξης κινδυνεύουν να υπονομευθούν από πρακτικές που απομονώνουν και στιγματίζουν τα ίδια τα παιδιά που στοχεύουν να προστατεύσουν.

7. Συστάσεις

Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για μια συντονισμένη και βιώσιμη προσέγγιση για τη βελτίωση της προστασίας, της μετάβασης στην ενηλικίωση και της ένταξης των ασυνόδευτων ανηλίκων. Στη συνέχεια παρουσιάζονται βασικές συστάσεις με βάση τα κενά που εντοπίστηκαν στην έρευνα και στην ανασκόπηση της βιβλιογραφίας.

1. Ενίσχυση του τοπικού συντονισμού και της θεσμικής σαφήνειας. Ο κατακερματισμός μεταξύ εθνικών, δημοτικών φορέων και φορέων ΜΚΟ περιορίζει την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για έναν **τοπικό μηχανισμό συντονισμού** που θα συνδέει την εκπαίδευση, την υγεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες και την κοινωνία των πολιτών, διασφαλίζοντας τη συνέχεια της στήριξης.

2. Επέκταση της προστασίας και της υποστήριξης πέραν της ηλικίας των 18 ετών. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η συνέχεια της στήριξης πέραν της ηλικίας των 18 ετών για τους νέους ενήλικες που ήταν προηγουμένως υπό φροντίδα. Η μετάβαση στην ενηλικίωση παραμένει κρίσιμο σημείο ευπάθειας και τα προγράμματα μετέπειτα φροντίδας για νέους ενήλικες θα πρέπει να παρέχουν συνεχή πρόσβαση σε στέγαση, εκπαίδευση και ψυχοκοινωνική στήριξη, καθώς και, κατά περίπτωση, υποστηριζόμενες οδούς προς την απασχόληση, έως ότου επιτευχθεί βιώσιμη ανεξαρτησία. Αυτό θα ευθυγραμμίσει τις τοπικές πρακτικές με τα διεθνή πρότυπα για τα δικαιώματα του παιδιού και θα αποτρέψει τον κοινωνικό αποκλεισμό μετά την ενηλικίωση.

3. Διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς. Τα ασυνόδευτα παιδιά θα πρέπει να έχουν άνευ όρων πρόσβαση σε γενική, μη διαχωρισμένη εκπαίδευση, με γλωσσική υποστήριξη και άλλα αναγκαία μέτρα που παρέχονται εντός των σχολείων και όχι μέσω διαχωρισμένων τάξεων ή παράλληλων συστημάτων.

4. Απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και βελτίωση της προσβασιμότητας. Οι πολύπλοκες γραφειοκρατικές απαιτήσεις συχνά αποκλείουν τους ανηλίκους από την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και την πρόνοια. Υπάρχει ανάγκη για φιλικές προς τα παιδιά διοικητικές διαδικασίες, μεγαλύτερη χρήση διερμηνέων και συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών για τη διευκόλυνση της ισότιμης πρόσβασης στις υπηρεσίες.

5. Προώθηση της συμμετοχής και της ενδυνάμωσης των ανηλίκων. Μολονότι υπάρχουν πρωτοβουλίες συμμετοχής, παραμένουν περιορισμένες. Είναι αναγκαίο να θεσπιστούν και να αναπτυχθούν διαρθρωμένοι μηχανισμοί συμμετοχής, όπως συμβουλευτικές ομάδες νέων και χώροι διαβούλευσης εντός των δημοτικών υπηρεσιών. Η ενίσχυση της υπηρεσίας και της εκπροσώπησης των ανηλίκων θα στηρίξει τη λογοδοσία και την προστασία των δικαιωμάτων.

6. Ενίσχυση της ευαισθητοποίησης της κοινότητας και της κοινωνικής συνοχής. Η ένταξη απαιτεί υποστηρικτικά τοπικά περιβάλλοντα. Είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες συμμετοχής της κοινότητας και καταπολέμησης των διακρίσεων με τη συμμετοχή σχολείων, κατοίκων και ομάδων νέων για την αντιμετώπιση των προκαταλήψεων και την οικοδόμηση αμοιβαίας κατανόησης.

7. Διασφάλιση της πρόσβασης των ασυνόδευτων παιδιών στο γενικό σύστημα προστασίας των παιδιών, με πρόσβαση σε ανάδοχη φροντίδα. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τα ασυνόδευτα παιδιά περιλαμβάνονται πλήρως στο γενικό σύστημα προστασίας των παιδιών σε ισότιμη βάση με όλα τα παιδιά που στερούνται γονικής μέριμνας, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε ποιοτική φροντίδα με βάση την οικογένεια, όπως η ανάδοχη φροντίδα. Αυτό απαιτεί την ενίσχυση και την επαρκή χρηματοδότηση των συστημάτων προστασίας των παιδιών και αναδοχής, την επέκταση των υπηρεσιών αναδοχής και τη διασφάλιση εξατομικευμένης πρόσβασης σε υπηρεσίες με βάση τις προσδιορισμένες ανάγκες κάθε παιδιού. Απαιτεί επίσης τη συστηματική στρατολόγηση, κατάρτιση και συνεχή υποστήριξη των ανάδοχων γονέων, με ιδιαίτερη προσοχή στις ιδιαίτερες εμπειρίες, τα τρωτά σημεία και τις ανάγκες προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών.

8. Διασφάλιση της πρόσβασης σε στέγαση κατά τη μετάβαση στην ενηλικίωση. Θα πρέπει να αναπτυχθούν δομημένες και προγραμματισμένες διαδρομές στέγασης για ασυνόδευτα παιδιά που πλησιάζουν την ενηλικίωση, ώστε να διασφαλιστεί η συνέχεια της φροντίδας και της ένταξης μετά τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους. Η παροχή στέγης και στεγαστικής στήριξης θα πρέπει να επεκταθεί πέραν της ηλικίας των 18 ετών, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους νέους ενήλικες να μεταβούν σταδιακά σε ανεξάρτητη διαβίωση χωρίς διακοπή της στήριξης. Ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών προστασίας των παιδιών, των στεγαστικών αρχών, των δήμων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών είναι απαραίτητος για την πρόληψη του φαινομένου των αστέγων κατά τη διάρκεια και μετά τη μετάβαση στην ενηλικίωση, καθώς και για την απομάκρυνση από τις λύσεις έκτακτης ανάγκης ή στέγασης προς λύσεις στέγασης που βασίζονται στα δικαιώματα.

10. Διασφάλιση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη προκειμένου να διασφαλίζεται η αντιμετώπιση των παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει την πρόσβαση σε νομική συνδρομή, με την υποστήριξη Επιτρόπου, καθώς και την ανάπτυξη ικανοτήτων των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και των συμβουλευτικών υπηρεσιών για την καλύτερη κατανόηση των αναγκών και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα ασυνόδευτα παιδιά.

11. Ανάπτυξη μακροπρόθεσμων στρατηγικών ένταξης. Θα πρέπει να αναπτυχθούν μακροπρόθεσμες στρατηγικές ένταξης για να διασφαλιστεί η συνέχεια της στήριξης και ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών και των νεαρών ενηλίκων. Οι στρατηγικές αυτές θα πρέπει να συνδυάζουν πρόσβαση σε πληροφορίες, στήριξη σε επίπεδο κοινότητας και μηχανισμούς συμμετοχής, και μπορούν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων:

- προσβάσιμα, πολύγλωσσα εργαλεία πληροφόρησης σχετικά με τη στέγαση, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη και τα δικαιώματα·
- προγράμματα κοινοτικής καθοδήγησης ή συνοδείας για τη στήριξη της διοικητικής πλοήγησης και της κοινωνικής ένταξης·

- μηχανισμούς ευαισθητοποίησης και προσέγγισης για τη διασφάλιση της έγκαιρης πρόσβασης σε πληροφορίες και υπηρεσίες,
- ευκαιρίες συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένων συμβουλευτικών ή γνωμοδοτικών φορέων που επιτρέπουν σε ασυνόδευτα παιδιά και νεαρούς ενήλικες να συμβάλλουν στον σχεδιασμό μέτρων ένταξης·
- πρωτοβουλίες για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση των διακρίσεων
- πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες και συνδρομή σχετικά με τη διαμονή, τα έγγραφα και τα δικαιώματα.
- για νεαρούς ενήλικες ηλικίας 18 ετών και άνω, υποστηριζόμενες και εθελοντικές δίοδοι προς την απασχόληση, ενσωματωμένες στο πλαίσιο μέτρων μετάβασης στην ενηλικίωση και μετέπειτα φροντίδας, και ευθυγραμμισμένες με τις εκπαιδευτικές προτεραιότητες.

8. Συμπέρασμα

Η έρευνα που διεξήχθη στην Αθήνα αποκαλύπτει μια πολύπλοκη πραγματικότητα για τους ασυνόδευτους ανηλικούς (UAM): ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην παροχή άμεσης προστασίας μέσω καταλυμάτων και βασικών υπηρεσιών που διαχειρίζονται ΜΚΟ, εξακολουθούν να υπάρχουν συστημικά κενά που υπονομεύουν τη μακροπρόθεσμη ένταξη και την υλοποίηση των δικαιωμάτων. Επιπλέον, οι διακρίσεις, οι αστυνομικές πρακτικές και τα γραφειοκρατικά εμπόδια συνεχίζουν να υπονομεύουν την εμπιστοσύνη και να εμποδίζουν την ένταξη.

Οι συνεντεύξεις με ανηλικούς υπογραμμίζουν τη σημασία της ασφάλειας, της εκπαίδευσης και της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης ως σταθεροποιητικών παραγόντων, ωστόσο οι αφηγήσεις τους αντικατοπτρίζουν επίσης επαναλαμβανόμενα προβληματικά ζητήματα: α) Ενώ οι δομές φιλοξενίας παρέχουν σχετική σταθερότητα κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας, η απουσία δομημένης μεταβατικής υποστήριξης εκθέτει τους ανηλικούς σε ανασφάλεια στέγασης και κοινωνικοοικονομική ευπάθεια κατά την ενηλικίωση. β) Επιπλέον, η πρόσβαση στην εκπαίδευση είναι ασυνεπής. Παρά τις νομικές διατάξεις για την εγγραφή στο σχολείο, πρακτικά εμπόδια εμποδίζουν τη συμμετοχή. Οι πρωτοβουλίες μη τυπικής εκπαίδευσης αντισταθμίζουν εν μέρει αυτά τα κενά, αλλά βασίζονται σε προγράμματα και στερούνται συνέχειας. γ) Οι διαδρομές επαγγελματικής κατάρτισης και απασχολησιμότητας είναι σχεδόν ανύπαρκτες, παρά τον κρίσιμο ρόλο τους στην προώθηση της αυτονομίας.

Οι συνεντεύξεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη επιβεβαιώνουν αυτά τα ευρήματα, επισημαίνοντας συστημικές ελλείψεις στη συνέχεια της στέγασης, την επιτροπεία και τις επαγγελματικές ευκαιρίες, καθώς και την απουσία συντονισμένων μηχανισμών που να γεφυρώνουν την προστασία των παιδιών και τη διαχείριση της μετανάστευσης. Παρά την ύπαρξη ορθών πρακτικών, αυτές παραμένουν μεμονωμένες και εξαρτώνται από συγκεκριμένα προγράμματα, χωρίς θεσμική ενσωμάτωση και βιωσιμότητα.

Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για συστημική μεταρρύθμιση με θετικά μέτρα που θα ενισχύουν τον τοπικό συντονισμό, θα εξασφαλίζουν τη συνέχεια της φροντίδας μετά την ηλικία των 18 ετών και θα ενσωματώνουν τις διαδρομές εκπαίδευσης και απασχολησιμότητας στο πλαίσιο προστασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμπληρωθούν με διοικητικές διαδικασίες που λαμβάνουν υπόψη τα παιδιά,

ισχυρούς μηχανισμούς λογοδοσίας και κοινοτικές πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση των προκαταλήψεων και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Πίνακας 1 Βασικές πληροφορίες για τον γενικό πληθυσμό και τον πληθυσμό που προέρχεται από οικογένειες μεταναστών στη χώρα και την πόλη

Βασικές πληροφορίες σχετικά με τον γενικό πληθυσμό και τον πληθυσμό που προέρχεται από οικογένειες μεταναστών στη χώρα και την πόλη										
Αριθμός / %	Αριθμός / % από το 2020, 21, 22, 23, 24 (εάν υπάρχει)					N ή % από το 2024 (ή το τελευταίο διαθέσιμο έτος) — επιλέξτε ένα και να είστε συνεπείς μεταξύ των στηλών				
	συνολικός αριθμός					φύλο (Α/Γ)	Ηλικιακές ομάδες	χώρα καταγωγής (πρώτο 5, ποσοστό)	ομιλούμενες γλώσσες (κορυφαία 5, ποσοστό)	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024				
ΣΥΝΟΛΟ Πληθ. – επίπεδο χώρας										
Αριθμός και ποσοστό γεννημένων στο εξωτερικό, - προσφυγικό/μεταναστευτικό υπόβαθρο - επίπεδο χώρας	508.452 πολίτες τρίτων χωρών, μεταξύ οποίων 64.756 αιτούντες άσυλο.	693.517 πολίτες τρίτων χωρών, 59.216 δικαιούχοι διεθνούς προστασίας και 32.647 αιτούντες άσυλο	472.213 πολίτες τρίτων χωρών, 61.097 δικαιούχοι διεθνούς προστασίας και 15785 αιτούντες άσυλο	468.038 πολίτες τρίτων χωρών, 52484 δικαιούχοι διεθνούς προστασίας και 32.900 αιτούντες άσυλο	528.679 πολίτες τρίτων χωρών, 83.895 δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, 27.206 αιτούντες άσυλο			Πληθυσμός μεταναστών : (Αλβανία, Κίνα, Πακιστάν, Γεωργία, Μπαγκλαντές) Αιτούντες άσυλο: (Συρία, Αφγανιστάν, Αίγυπτος, Τουρκία, Παλαιστίνη)		
Αριθμός - τοπικό επίπεδο										
Αριθμός και ποσοστό γεννημένων στο εξωτερικό, - προσφυγικό/μεταναστευτικό υπόβαθρο - σε τοπικό επίπεδο	20.897 αιτούντες άσυλο (0,6%)		2.429 αιτούντες άσυλο (0,06%)	3.903 αιτούντες άσυλο (0,10%)	3.012 αιτούντες άσυλο					

4.2 Ασυνόδετοι ανήλικοι

ΣΥΝΟΛΟ χώρα 39	AA. -		2573	1987	2414	89%Μ, 11% Φ	15% & lt; 15 ΕΤΩΝ	45% Αίγυπτος, 16% ΣΥΡΙΑ, 16% ΣΟΜΑΛΙΑ, 10% ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ, 9% ΑΛΛΟ, 3% ΠΑΚΙΣΤΑΝ	61% ΑΡΑΒΙΚ Α, 16% ΣΟΜΑΛ ΙΑ, 10% ΦΑΡΣΙ, 3% ΟΥΡΝΤ ΟΥ, 9% ΑΛΛΑ
ΣΥΝΟΛΟ τοποθεσία	AA -		>1404	>960	>1119				

Πίνακας 2. Χαρτογράφηση γλωσσών, θεσμικών οργάνων, υπηρεσιών και προσέγγισης

Χαρτογράφηση	
Χαρτογράφηση γλωσσών: απαριθμήστε τις κύριες γλώσσες των προσφύγων και των ΑΑ στην περιοχή. Προσθέστε επιπολασμό/συχνότητα και βάλτε τα σε τάξη	
1 αραβικά 2 σομάλι 3 φάρσί 4 ουρντού 5 Άλλα	
Θεσμική και υπηρεσιακή χαρτογράφηση	
Σχετικές πολιτικές και νομικό πλαίσιο σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο που αφορούν τους ΑΑ.	1 Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2 Ν. 4554/2018, Ν. 4636/2019, Εγκύκλιος 7/2025 3 Οδηγία της ΕΕ για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ) 4 Νόμος 4939/2022, νόμος 4960/2022 5 Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Σχετικές εθνικές, περιφερειακές, αλλά κυρίως ⁴⁰ τοπικές διοικητικές μονάδες, ενδιαφερόμενα μέρη, ΜΚΟ κ.λπ. που είναι αρμόδιες για τη στήριξη των ΑΑ. Ο κατάλογος θα πρέπει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον τομέα εμπειρογνωμοσύνης, τις υπηρεσίες, τις αρμοδιότητες, τις ομάδες-στόχους κ.λπ. κάθε οργανισμού, καθώς και στοιχεία επικοινωνίας και τις διασυνδέσεις	1 Εισαγγελία Ανηλίκων Αθηνών 2 2 Η ΑΡΣΙΣ παρέχει φιλοξενία σε ΑΑ στην Αθήνα, με μια ολιστική προσέγγιση που περιλαμβάνει νομικές, εκπαιδευτικές και ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες. 3 Το έργο Home παρέχει φιλοξενία σε ΑΑ στην Αθήνα, με μια ολιστική προσέγγιση που περιλαμβάνει νομικές, εκπαιδευτικές και ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες 4 Η Ελληνική Μονάδα Κοινωνικής Πρόνοιας παρέχει κ φιλοξενία σε ΑΑ στην Αθήνα, με μια ολιστική προσέγγιση που

³⁹ Ημερομηνίες αναφοράς των δεδομένων: 31/12/2020.2021.2022,2023,2024.

⁴⁰ Ο κατάλογος αυτός επιχειρεί να προβεί σε ενδεικτική και όχι εξαντλητική καταχώριση των κύριων εθνικών και ιδίως τοπικών αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών και φορέων που υποστηρίζουν τους ΑΑ στην Αθήνα. Λόγω των συχνών αλλαγών στα υλοποιούμενα έργα και δράσης προστασίας και υπηρεσιών προς τους στις ΑΑ, η καταχώριση δεν μπορεί να είναι εξαντλητική.

<p>μεταξύ των διαφόρων οργανισμών. Προσθέστε αυτές τις πληροφορίες κάτω από τον πίνακα, εάν χρειάζεται περισσότερος χώρος.</p>	<p>περιλαμβάνει νομικές, εκπαιδευτικές και ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες</p> <p>5 Η ΜΚΟ Ζεύξης διαχειρίζεται κέντρα φιλοξενίας όπως το «ΟΙΚΟΣ» (για κορίτσια)</p> <p>6. Η INTERSOS Hellas από κοινού με το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού υλοποιεί το πρόγραμμα «Προστασία για όλους τους ανηλίκους» παρέχοντας κινητή προσέγγιση, νομική-ψυχοκοινωνική συνοδεία και επιλογές ασφαλούς διαβίωσης για ΑΑ σε επισφαλείς καταστάσεις</p> <p>7. Η Metadrasi διαχειρίζεται το έργο Επιτροπείας με την Praksis, λειτουργεί SILs, παρέχει διερμηνεία, λειτουργεί κέντρο μάθησης για ΑΑ</p> <p>8. Η Αποστόλη παρέχει φιλοξενία σε ΑΑ στην Αθήνα, με μια ολιστική προσέγγιση που περιλαμβάνει νομικές, εκπαιδευτικές και ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες</p> <p>9. Το FAROS, παρέχει φιλοξενία σε ΑΑ στην Αθήνα, με μια ολιστική προσέγγιση που περιλαμβάνει νομικές, εκπαιδευτικές και ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες</p> <p>10. Το KEAN είναι ένας κοινωνικός σύλλογος νέων που παρέχει φιλοξενία και SILs στην Αθήνα.</p> <p>11. Μονάδα Προστασίας Παιδιών -λειτουργεί ειδικό Γραφείο Πληροφοριών και Κινητές Μονάδες στο πλαίσιο του Εθνικού Μηχανισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (NERM) για ΑΑ σε επισφαλείς ή άστεγες καταστάσεις στην Αθήνα.</p> <p>12. Κέντρο Συντονισμού Προσφύγων και Μεταναστών Αθηνών - ACCMR</p> <p>13. Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, μέλος του NERM και σταθερός φορέας προστασίας</p> <p>14. Terre des Hommes Greece, Συμβουλευτικές Επιτροπές για Παιδιά και Νέους, εκπαιδευτικές δραστηριότητες σχετικά με τα δικαιώματά τους, δραστηριότητες απόκτησης δεξιοτήτων (όπως ενεργητική ακρόαση, διαμεσολάβηση) και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης. Περιπέτσιο- Θεραπεία, υπαίθριες δραστηριότητες όπως πεζοπορία, αναρρίχηση και ποδηλασία.</p> <p>15. Πυξίδα, ΕΣΠ: Κέντρο Ημερήσιων Δραστηριοτήτων, Εκπαίδευσης και Ένταξης</p>
<p>Χαρτογράφηση διαύλων προσέγγισης συμμετεχόντων: των σχετικών τοπικών φορέων (συμπεριλαμβανομένων των παρόχων κοινωνικών υπηρεσιών, των κέντρων υποδοχής, των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης, των σχολείων), των ΜΚΟ, των τοπικών κοινοτήτων (π.χ. δημοφιλή σημεία συνάντησης ή ελεύθερου χρόνου στην πόλη), των διαύλων και των μεθόδων πρόσληψης δυνητικών συμμετεχόντων ΑΑ για ποσοτική και ποιοτική έρευνα.</p>	
<p>ΑΑ</p>	<p>1 Κέντρα Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων 2 Δίκτυο Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων 3 4 5</p>
<p>Ενδιαφερόμενα μέρη</p>	<p>1 Εθνικός Μηχανισμός Ασυνόδευτων Ανηλίκων (Αρνήθηκε η συμμετοχή) 2 Δομές Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Έκτακτης Ανάγκης</p>

	(άρνηση συμμετοχής - ΔΟΜ) 3 Δήμος Αθηναίων-Κέντρο Ένταξης Μεταναστών 4 Κέντρα Φιλοξενίας Ασυρόδευτων Ανηλίκων (Άρσις, ΚΕΑΝ, Απόστολοι) 5 Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
--	--

Πίνακας 3. Τομέας Υπηρεσιών, Βασικοί Πάροχοι και Αξιολόγηση της Επάρκειας από τα Ενδιαφερόμενα Μέρη (Αθήνα)

Τομέας υπηρεσιών	Κύριοι Πάροχοι / Ηθοποιοί	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Αξιολόγηση επάρκειας (1-5)	Ποιοτικές παρατηρήσεις
Διαμονή & Βασικές ανάγκες	Δομές φιλοξενίας ΜΚΟ, Εθνικός Μηχανισμός (μέσω εταίρων ΜΚΟ), ημιανεξάρτητη στέγαση ΚΦΑΑ	Επείγουσα και μακροχρόνια στέγαση, τροφή, ρουχισμός, καθημερινή φροντίδα	3 – Εν μέρει επαρκής	Η κάλυψη βελτιώθηκε αλλά παραμένει περιορισμένη· ανεπαρκώς προγραμματισμένη μετάβαση στην ενηλικίωση
Νομική υποστήριξη & επιτροπεία	Δικηγόροι ΜΚΟ, διορισμένοι επιτροπιοι εξειδικευμένα προγράμματα προστασίας	Παροχή νομικών συμβουλών, καταχώριση ασύλου, οικογενειακή επανένωση, εκπροσώπηση	4 – Ανεπαρκής	Έλλειψη εντεταλμένων επιτροπείας, νομικά εμπόδια στην τεκμηρίωση, έλλειψη προγραμμάτων νομικής συνδρομής μόνο για ανηλίκους (υποχρηματοδοτούμενα)
Ψυχοκοινωνική & Υποστήριξη Ψυχικής Υγείας	Ψυχολόγοι ΜΚΟ, ομάδες δομές φιλοξενίας πρωτοβουλίες θεραπείας περιπέτειας	Συμβουλευτική, μετατραυματική υποστήριξη, ομαδικές δραστηριότητες	3 – Εν μέρει επαρκής	Οι υπηρεσίες υπάρχουν, αλλά η συνέχεια, η οικοδόμηση εμπιστοσύνης και η εξειδικευμένη εμπειρογνωμοσύνη σχετικά με τα τραύματα παραμένουν αδύναμες
Εκπαίδευση & Εκμάθηση Γλωσσών	Εκπαιδευτικοί ΜΚΟ, μαθήματα ένταξης σε δημόσια σχολεία	Μαθήματα Ελληνικών/Αγγλικών, διδασκαλία, πολιτιστικός προσανατολισμός	3 – Εν μέρει επαρκής	περιορισμένη συνέχεια· εμπόδια για τους μεγαλύτερους σε ηλικία ανηλίκους· διάρκεια βάσει έργου. Περιορισμένοι θεσμικοί δεσμοί
Απασχόληση & Ανάπτυξη Δεξιοτήτων	Υπηρεσίες απασχόλησης ΜΚΟ, διαμεσολάβηση	Επαγγελματική καθοδήγηση, προετοιμασία βιογραφικού	4 – Ανεπαρκής	Λίγα δομημένα μονοπάτια Έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης

	κοινωνικών λειτουργιών	σημειώματος, αναζήτηση εργασίας, σύνδεσμος εργοδότη		
Αναψυχή & Συμμετοχή	ΜΚΟ, τοπικές κοινοτικές οργανώσεις, Δήμος (διευκολυντικός ρόλος)	Αθλητισμός, τέχνη, συμβούλια νεολαίας, κοινοτικές εκδηλώσεις	2 – Ως επί το πλείστον επαρκής	υποστηρίζει την ολοκλήρωση και την ευημερία· εξαρτώμενη από το έργο βιωσιμότητα
Διαχείριση υποθέσεων & ενημέρωση· προβολή	Μονάδες προστασίας παιδιών, γραφεία πληροφοριών, κινητές μονάδες	Εκτίμηση αναγκών, παραπομπή και συνοδεία	3 – Εν μέρει επαρκής	Υψηλή επαγγελματική ποιότητα, αλλά κενά συντονισμού μεταξύ των οργανισμών
Διερμηνεία & Διαμεσολάβηση	Διερμηνείς ΜΚΟ, πολιτιστικοί διαμεσολαβητές	Υποστήριξη σε χώρους ασύλου, ιατρικούς και εκπαιδευτικούς χώρους	3 – Εν μέρει επαρκής	Απαραίτητο αλλά κατακερματισμένο & υποχρηματοδοτούμενο
Λειτουργίες δημοτικού συντονισμού	Δήμος Αθηναίων (Κέντρο Ένταξης Μεταναστών)	Διευκόλυνση της παραπομπής, πρόσβαση σε δημοτικούς χώρους	3 – Εν μέρει επαρκής (υποστηρικτικός ρόλος)	Απουσία άμεσης προστασίας των παιδιών ή νομικών λειτουργιών· συμπληρώνει το έργο των ΜΚΟ μέσω της πρόσβασης και της δικτύωσης